

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PRIIT PIKAMÄE
της 15ης Απριλίου 2021¹

Υπόθεση C-564/19

**Ποινική διαδικασία
κατά
IS**

[αίτηση του Pesti Központi Kerületi Bíróság
(κεντρικού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του διαμερίσματος της Πέστης, Ουγγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Δικαίωμα ενημερώσεως στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών – Οδηγία 2012/13/ΕΕ – Δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση – Οδηγία 2010/64/ΕΕ – Δικαίωμα παραστάσεως του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας – Οδηγία 2016/343/ΕΕ – Δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή και αμερόληπτο δικαστήριο – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 267 ΣΛΕΕ – Παραδεκτό – Αναίρεση υπέρ του νόμου κατά αποφάσεως διατάσσουσας την προδικαστική παραπομπή – Εξουσία του ανωτέρου δικαστηρίου να κηρύξει μη σύννομη την απόφαση αυτή»

1. Πώς εκτιμάται αν η ζητούμενη από το αιτούν δικαστήριο προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία «για την έκδοση της δικής του απόφασης» κατά την έννοια του άρθρου 267, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ; Πώς ερμηνεύεται ο όρος «για την έκδοση της δικής του απόφασης», ο οποίος αποτελεί το θεμέλιο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως; Το ζήτημα ασφαλώς δεν είναι καινοφανές, έχει όμως προσλάβει όλως ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο των υπερβολικά πολλών υποθέσεων που αφορούν φερόμενη υπονόμηση του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, οι οποίες κρίθηκαν ήδη ή είναι υπό εξέταση ενώπιον του Δικαστηρίου. Πρέπει να επισημανθεί ότι στο Δικαστήριο υποβάλλονται σε τακτική βάση προδικαστικά ερωτήματα τα οποία, ενίοτε, έχουν και χαρακτήρα εκκλήσεως παροχής βοήθειας από εθνικούς δικαστές που ανησυχούν για την άσκηση ή για το ενδεχόμενο ασκήσεως πειθαρχικού ελέγχου εις βάρος τους και στα οποία πρέπει να δίνεται απάντηση με σεβασμό στους παραδεκτούς κανόνες που διέπουν την ιδιαίτερη ένδικη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής.

2. Με την απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny (C-558/18 και C-563/18, στο εξής: απόφαση Miasto Łowicz, EU:C:2020:234), το Δικαστήριο επιδίωξε να ενοποιήσει τη νομολογία του σχετικά με το παραδεκτό των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως στον εν λόγω ευαίσθητο τομέα, στον οποίο η έννοια του «δεδικασμένου» μπορεί να έχει διάσταση όχι αυστηρώς νομική. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

το περιεχόμενο της αποφάσεως αυτής, δίνοντας απάντηση, μεταξύ άλλων, σε ένα καινοφανές ζήτημα που αφορά απόφαση ανωτάτου δικαστηρίου, μη υποκείμενη σε ένδικα μέσα, με την οποία κηρύσσεται διάταξη περί προδικαστικής παραπομπής ως παράνομη, χωρίς, όμως, να θίγονται οι έννομες συνέπειες της εν λόγω διατάξεως.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

3. Εκτός από ορισμένες διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου, και συγκεκριμένα τα άρθρα 19 ΣΕΕ, 267 ΣΛΕΕ και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), κρίσιμες στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως είναι επίσης οι διατάξεις των άρθρων 2 και 5 της οδηγίας 2010/64/ΕΕ², των άρθρων 1, 6 και 8 της οδηγίας 2012/13/ΕΕ³, καθώς επίσης και των άρθρων 1 και 8 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343⁴.

B. Το ουγγρικό δίκαιο

1. Διατάξεις περί του δικαιώματος του κατηγορουμένου να χρησιμοποιεί τη μητρική του γλώσσα

4. Το άρθρο 78, παράγραφος 1, του a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (νόμου XC του 2017 περί κώδικα ποινικής δικονομίας) (*Magyar Közlöny* 2017/99., σ. 9484, στο εξής: κώδικας ποινικής δικονομίας) προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, αν μετέχων σε ποινική διαδικασία επιθυμεί να χρησιμοποιηθεί ως μητρική μια γλώσσα διαφορετική από την ουγγρική, δικαιούται να χρησιμοποιήσει τη μητρική του γλώσσα με τη συνδρομή διερμηνέα.

5. Δυνάμει του άρθρου 201, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, ως διερμηνέας στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας μπορεί να διορισθεί μόνον κάτοχος επίσημης πιστοποίησης, ωστόσο, εφόσον αυτό δεν είναι δυνατόν, μπορεί να διορισθεί και διερμηνέας που έχει επαρκή γνώση της συγκεκριμένης γλώσσας.

6. Κατά το άρθρο 755, παράγραφος 1, στοιχεία α και αα, του κώδικα ποινικής δικονομίας, στην περίπτωση κατά την οποία ο κατηγορούμενος, ο οποίος διαμένει σε γνωστή διεύθυνση στο εξωτερικό, έχει κλητευθεί νομίμως και δεν εμφανίζεται στο ακροατήριο, η ποινική δίκη διεξάγεται ερήμην αυτού, εφόσον δεν απαιτείται να εκδοθεί ευρωπαϊκό ή διεθνές ένταλμα συλλήψεως ή δεν έχει εκδοθεί τέτοιο ένταλμα, εάν ο εισαγγελέας δεν προτείνει την επιβολή στερητικής της ελευθερίας ποινής ή ποινής εγκλεισμού σε κέντρο εποπτευόμενης επιμόρφωσης.

7. Κατά το άρθρο 2 του a szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (διατάγματος 24/1986 του Υπουργικού Συμβουλίου για την επίσημη μετάφραση και διερμηνεία) (*Magyar Közlöny* 1986/24.), μετάφραση ή εξειδικευμένη διερμηνεία μπορεί να παρέχεται έναντι αμοιβής, στο πλαίσιο συμβάσεως εργασίας ή άλλης σχέσεως που αφορά εκτέλεση εργασίας, μόνον από μεταφραστή ή διερμηνέα ο οποίος διαθέτει τα απαιτούμενα

² Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία (ΕΕ 2010, L 280, σ. 1).

³ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ 2012, L 142, σ. 1).

⁴ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1).

προσόντα. Η διοίκηση και η κεντρική διαχείριση των υπηρεσιών μεταφράσεως ή διερμηνείας ανήκουν στην αρμοδιότητα του Υπουργού Δικαιοσύνης. Από 1ης Οκτωβρίου 2009, η πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων των διερμηνέων που ασκούν τη δραστηριότητά τους ως μη μισθωτοί δεν ρυθμίζεται νομοθετικά.

8. Η a szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (απόφαση 7/1986 του Υπουργού Παιδείας σχετικά με τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την απόκτηση προσόντων μεταφραστή και διερμηνέα) (*Magyar Közlöny* 1986/24.) προβλέπει ότι την ιδιότητα του ειδικού μεταφραστή και διερμηνέα έχουν τα πρόσωπα που έχουν προσόντα ειδικού μεταφραστή, ειδικού μεταφραστή-αναθεωρητή, διερμηνέα, ειδικού διερμηνέα και διερμηνέα συνεδρίων. Τα προσόντα αυτά μπορούν να αποκτηθούν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στο πλαίσιο βασικής κατάρτισεως ή διαρκούς εκπαίδευσεως, καθώς και στα ιδρύματα που ορίζονται από τον Υπουργό Πολιτισμού. Η κανονιστική πράξη καθορίζει επίσης τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να αποκτηθούν τα προσόντα αυτά, πλην όμως δεν προβλέπει τρόπο πιστοποίησης της συνδρομής των προϋποθέσεων αυτών.

2. Κανόνες που αφορούν την προδικαστική παραπομπή και την αναίρεση υπέρ του νόμου

9. Το άρθρο 490, παράγραφοι 1 και 2, του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι εθνικό δικαστήριο δύναται, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος των διαδίκων, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να απευθυνθεί στο Δικαστήριο στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, υποβάλλοντας προδικαστικά ερωτήματα.

10. Το άρθρο 513, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κώδικα ποινικής δικονομίας ορίζει ότι η διάταξη περί παραπομπής δεν υπόκειται σε τακτικό ένδικο μέσο.

11. Το άρθρο 491, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι η ανασταλείσα ποινική διαδικασία επανεκκινεί αν εκλείψουν οι λόγοι που δικαιολογούν την αναστολή.

12. Το άρθρο 667, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας ορίζει ότι ο γενικός εισαγγελέας μπορεί να ασκήσει έκτακτο ένδικο μέσο, το οποίο ονομάζεται «αναίρεση υπέρ του νόμου», προκειμένου να διαπιστωθεί από το Κύρια (Ανώτατο Δικαστήριο, Ουγγαρία, στο εξής: Κύρια) το μη σύννομο αποφάσεων και διατάξεων που έχουν εκδοθεί από τα κατώτερα δικαστήρια.

13. Το άρθρο 669 του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει τα εξής:

«1. Αν το Κύρια κρίνει βάσιμη την αναίρεση υπέρ του νόμου, διαπιστώνει, με απόφασή του, το μη σύννομο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ενώ, σε αντίθετη περίπτωση, απορρίπτει την αναίρεση με διάταξη.

2. Το Κύρια, εφόσον διαπιστώσει το μη σύννομο της επίμαχης αποφάσεως, δύναται να απαλλάξει τον κατηγορούμενο, να αποφασίσει τη μη υποβολή του σε αναγκαστική ιατρική περίθαλψη, να καταργήσει τη δίκη, να επιβάλει μικρότερη ποινή ή να διατάξει την εφαρμογή ηπιότερου μέτρου, να αναρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, ενδεχομένως, να αναπέμψει την υπόθεση στο δικαστήριο της ουσίας για εκ νέου εκδίκαση.

3. Πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 2, η απόφαση του Κύρια περιορίζεται στη διαπίστωση της ελλείψεως νομιμότητας.

[...]»

II. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14. Το αιτούν δικαστήριο, δικάζον ως μονομελές τμήμα του Pesti Központi Kerületi Bíróság (κεντρικού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του διαμερίσματος της Πέστης, Ουγγαρία) (στο εξής: αιτούν δικαστήριο), επελήφθη των κατηγοριών εις βάρος του κατηγορουμένου IS, κατόπιν ασκήσεως ποινικής διώξεως κατ' αυτού στις 26 Φεβρουαρίου 2018 από τον εισαγγελέα του πέμπτου και του δεκάτου τρίτου διαμερίσματος της Βουδαπέστης (Ουγγαρία) για φερόμενη παράβαση της νομοθεσίας περί όπλων και πυρομαχικών. Ο εν λόγω κατηγορούμενος, Σουηδός υπήκοος τουρκικής καταγωγής, συνελήφθη στην Ουγγαρία στις 25 Αυγούστου 2015 και εξετάστηκε ως ύποπτος αυθημερόν. Πριν την εξέτασή του, ο ίδιος ζήτησε τη συνδρομή δικηγόρου και διερμηνέα. Κατά την εξέταση, στην οποία δεν μπόρεσε να παραστεί ο συνήγορός του, ο κατηγορούμενος ενημερώθηκε μέσω του διερμηνέα για τις εις βάρος του υπόνοιες, αλλά αρνήθηκε να καταθέσει διότι δεν μπορούσε να συμβουλευθεί τον συνήγορό του. Ο κατηγορούμενος αφέθη ελεύθερος μετά την εξέταση.

15. Ο κατηγορούμενος διαμένει εκτός Ουγγαρίας, η δε κλήση του στο ακροατήριο επέστρεψε με τη σημείωση «μη παραληφθείσα». Δεδομένου ότι η αποδιδόμενη από την εισαγγελική αρχή κατηγορία επισύρει μόνο χρηματική ποινή, το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται, κατά την εθνική νομοθεσία, να προχωρήσει στην εκδίκαση της υποθέσεως ερήμην του κατηγορουμένου. Κατά την ακροαματική διαδικασία, η υπεράσπιση του κατηγορουμένου ζήτησε να υποβληθεί αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, αίτημα το οποίο έγινε δεκτό από το αιτούν δικαστήριο.

16. Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/64 ορίζει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν ότι η παρεχόμενη διερμηνεία και μετάφραση έχουν την απαιτούμενη από το άρθρο 2, παράγραφος 8, και το άρθρο 3, παράγραφος 9, της εν λόγω οδηγίας ποιότητα, πράγμα που συνεπάγεται ότι η διερμηνεία πρέπει να έχει επαρκή ποιότητα ώστε να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, ιδίως διασφαλίζοντας ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι γνωρίζουν το περιεχόμενο της εναντίον τους αποδιδόμενης κατηγορίας και είναι σε θέση να ασκήσουν το δικαίωμα υπερασπίσεώς τους. Επίσης, επισημαίνει ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας προβλέπει ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια της διερμηνείας και της μεταφράσεως, καθώς και αποτελεσματική πρόσβαση σε αυτές, τα κράτη μέλη υποχρεούνται στην κατάρτιση μητρώου ή μητρώων ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων με τα απαιτούμενα προσόντα. Κατά το αιτούν δικαστήριο, από την ενώπιόν του διαδικασία δεν προέκυψε κανένα στοιχείο σχετικά με τον τρόπο επιλογής του διερμηνέα και πιστοποίησης των προσόντων του ούτε σχετικά με το εάν ο διερμηνέας και ο κατηγορούμενος κατανοούσαν ο ένας τον άλλο.

17. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 5, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2012/13 προβλέπουν ότι ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος πρέπει να ενημερώνεται αμέσως για τα δικαιώματά του με έγγραφο που έχει συνταχθεί σε γλώσσα την οποία κατανοεί, καθώς και για την αξιόποινη πράξη για την οποία είναι ύποπτος ή κατηγορείται. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνει ότι στην Ουγγαρία δεν υφίσταται επίσημο μητρώο μεταφραστών και διερμηνέων και ότι η ουγγρική νομοθεσία δεν καθορίζει ποιος και με βάση ποια κριτήρια μπορεί να οριστεί ως μεταφραστής ή ad hoc διερμηνέας σε ποινική διαδικασία, μόνο δε η επίσημη μετάφραση εγγράφων ρυθμίζεται νομοθετικά. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα κατά πόσον η επίμαχη ενώπιόν του εθνική ρύθμιση και πρακτική είναι συμβατές με τις

οδηγίες που αφορούν τα δικαιώματα των υπό ποινική δίωξη προσώπων στην Ένωση και εάν από τη νομοθεσία της Ένωσης απορρέει ότι, σε περίπτωση ασυμβατότητας, ο εθνικός δικαστής δεν μπορεί να προχωρήσει στην εκδίκαση της υποθέσεως ερήμην.

18. Πέραν τούτου, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι από τη θέση σε ισχύ της δικαστικής μεταρρυθμίσεως του 2012, η κεντρική διοίκηση και διαχείριση του δικαστικού συστήματος ανήκει στην αρμοδιότητα του προέδρου της Országos Bírószági Hivatal (Εθνικής Υπηρεσίας Δικαιοσύνης, Ουγγαρία, στο εξής: ΕΥΔ), ο οποίος ορίζεται από το Εθνικό Κοινοβούλιο για θητεία διάρκειας εννέα ετών, και ότι ο πρόεδρος αυτός έχει ευρείες αρμοδιότητες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η τοποθέτηση των δικαστών, ο ορισμός των προέδρων των δικαστηρίων και η έναρξη διαδικασιών πειθαρχικού ελέγχου εις βάρος δικαστών. Διευκρινίζει, επίσης, ότι το Εθνικό Συμβούλιο Δικαιοσύνης (στο εξής: ΕΣΔ) –τα μέλη του οποίου εκλέγονται από τους δικαστές– επιβλέπει το έργο του προέδρου της ΕΥΔ και σε ορισμένες περιπτώσεις εγκρίνει τις αποφάσεις αυτού. Στις 2 Μαΐου 2018, το ΕΣΔ εξέδωσε έκθεση με την οποία διαπιστώθηκε ότι ο πρόεδρος της ΕΥΔ είχε παραβεί συστηματικά τον νόμο με την πρακτική του να κηρύσσει άγονες τις διαδικασίες πληρώσεως κενών θέσεων δικαστών και προέδρων των δικαστηρίων χωρίς επαρκή αιτιολογία και με το να ορίζει προσωρινούς προέδρους της δικής του επιλογής στα δικαστήρια, όπως συνέβη με τον πρόεδρο του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας, Ουγγαρία), το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση εφέσεων κατά αποφάσεων του αιτούντος δικαστηρίου. Η επικρατούσα κατάσταση χαρακτηριζόταν από έντονη αντιπαράθεση μεταξύ του προέδρου της ΕΥΔ και του ΕΣΔ. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η κατ' αυτόν τον τρόπο λειτουργία της ΕΥΔ είναι συμβατή με την αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του Χάρτη. Διερωτάται επίσης αν, υπό τις συνθήκες αυτές, η ενώπιόν του διεξαγόμενη δίκη μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη.

19. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το εθνικό μισθολόγιο προβλέπει για τους δικαστές αποδοχές υποδεέστερες σε σχέση με αυτές των εισαγγελέων, καθώς και την κατά διακριτική ευχέρεια του προέδρου της ΕΥΔ χορήγηση στους προέδρους των δικαστηρίων διαφόρων ειδών αποζημιώσεων, πολύ υψηλών σε σχέση με τις βασικές αποδοχές των δικαστών, η χορήγηση των οποίων ενδέχεται, ως εκ τούτου, να συνιστά άσκηση αθέμιτης επιρροής και να συνεπάγεται προσβολή της δικαστικής ανεξαρτησίας.

20. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Pesti Központi Kerületi Bíróság (κεντρικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο του διαμερίσματος της Πέστης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τρεις ομάδες προδικαστικών ερωτημάτων (πρώτο ερώτημα, σκέλη α' και β', δεύτερο ερώτημα, σκέλη α' και β', και τρίτο ερώτημα, σκέλη α' και β').

21. Με την από 18 Νοεμβρίου 2019 απόφαση περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να εισαγάγει προσθήκη στην αρχική του αίτηση και να υποβάλει συμπληρωματικά προδικαστικά ερωτήματα.

22. Επ' αυτού, το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι, κατόπιν της υποβολής της αρχικής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, ο γενικός εισαγγελέας άσκησε στις 19 Ιουλίου 2019, βάσει του άρθρου 668 του κώδικα ποινικής δικονομίας, ενώπιον του Kúria, έκτακτο ένδικο μέσο κατά της διατάξεως περί παραπομπής της υπό κρίση υποθέσεως, ονομαζόμενο «αναίρεση υπέρ του νόμου», και ότι, με αμετάκλητη απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, το Kúria κήρυξε μη σύννομη τη διάταξη περί παραπομπής, κρίνοντας, κατ' ουσίαν, ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν ήταν λυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και ότι στην πραγματικότητα το πρώτο προδικαστικό ερώτημα δεν απέβλεπε στην ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, αλλά στο

να κριθεί ότι η εφαρμοστέα ουγγρική νομοθεσία αντιβαίνει στις αρχές που προστατεύονται από το δίκαιο της Ένωσης. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, ανεξαρτήτως του ότι η απόφαση του Κύρια έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα, αμφιβάλλει ως προς την ακολουθητέα διαδικασία στη συνέχεια της κυρίας δίκης, λαμβανομένης υπόψη της πιθανής αντιθέσεως της αποφάσεως αυτής προς το δίκαιο της Ένωσης.

23. Ο δικαστής του αιτούντος δικαστηρίου προσθέτει ότι, στις 25 Οκτωβρίου 2019, ο πρόεδρος του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας) κίνησε διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου εις βάρος του, επαναλαμβάνοντας κατά λέξη την αιτιολογία της αποφάσεως του Κύρια της 10ης Σεπτεμβρίου 2019. Κατόπιν ενημερώσεως από την Ουγγρική Κυβέρνηση ότι η συγκεκριμένη πειθαρχική διαδικασία περατώθηκε, το Δικαστήριο απηύθυνε ερώτημα στο αιτούν δικαστήριο. Με την από 10 Δεκεμβρίου 2019 απάντησή του, το αιτούν δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι ο εν λόγω πρόεδρος, με το από 22 Νοεμβρίου 2019 έγγραφό του, είχε ανακαλέσει την πράξη ασκήσεως πειθαρχικού ελέγχου, ενημέρωσε δε ότι δεν επιθυμούσε να τροποποιήσει τη συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

24. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Pesti Központi Kerületi Bíróság (κεντρικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο του διαμερίσματος της Πέστης) αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο συμπληρωματικά προδικαστικά ερωτήματα (τέταρτο ερώτημα, στοιχεία α' έως γ', και πέμπτο ερώτημα). Συνεπώς, με τις δύο αποφάσεις του, το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) α) Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64 την έννοια ότι, για τη διασφάλιση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη των κατηγορουμένων που δεν γνωρίζουν τη γλώσσα διαδικασίας, το κράτος μέλος υποχρεούται να καταρτίζει μητρώο ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα ή –ελλείψει τέτοιου μητρώου– να διασφαλίζει τον έλεγχο επαρκούς ποιότητας της διερμηνείας κατά τη διεξαγωγή της ένδικης διαδικασίας;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος και, εφόσον, λόγω μη επαρκούς ποιότητας της γλωσσικής διερμηνείας εν προκειμένω, δεν αποδεικνύεται εάν ο κατηγορούμενος πράγματι ενημερώθηκε για τις εις βάρος του υπόνοιες ή την κατηγορία που του αποδίδεται, έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ καθώς και το άρθρο 4, παράγραφος 5, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2012/13 την έννοια ότι, στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία δεν μπορεί να διεξαχθεί ερήμην;
- 2) α) Έχει η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του [Χάρτη], καθώς και στη νομολογία του Δικαστηρίου, την έννοια ότι παραβιάζεται η εν λόγω αρχή εάν ο πρόεδρος της [ΕΥΔ], στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα κεντρικής διοικήσεως των δικαστηρίων και ο οποίος διορίζεται από το Κοινοβούλιο, που είναι το μόνο όργανο στο οποίο αυτός λογοδοτεί και το οποίο μπορεί να ανακαλέσει τον διορισμό του, επιλέγει την πλήρωση, μέσω απευθείας προσωρινού διορισμού, της θέσεως του προέδρου ενός δικαστηρίου –ο οποίος πρόεδρος, μεταξύ άλλων, είναι αρμόδιος για την κατανομή των υποθέσεων, την κίνηση πειθαρχικών διαδικασιών κατά των δικαστών και την αξιολόγηση αυτών–, καταστρατηγώντας τη διαδικασία προσκλήσεως υποβολής υποψηφιοτήτων και αγνοώντας συστηματικά τη γνώμη των αρμόδιων ανεξάρτητων δικαστικών οργάνων;

- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, σκέλος α', εάν ο δικαστής που έχει επιληφθεί της σχετικής υποθέσεως έχει βάσιμους λόγους να φοβάται ότι θα υποστεί αδικαιολογήτως δυσμενή μεταχείριση λόγω των δικαιοδοτικών και διοικητικών του δραστηριοτήτων, έχει η ως άνω αρχή την έννοια ότι στη προκειμένη περίπτωση δεν διασφαλίζεται δίκαιη δίκη;
- 3) α) Έχει η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, στο άρθρο 47 του [Χάρτη] καθώς και στη νομολογία του Δικαστηρίου, την έννοια ότι αντιβαίνει στην εν λόγω αρχή μια κατάσταση κατά την οποία, από 1ης Σεπτεμβρίου 2018, εν αντιθέσει προς την πρακτική που ακολουθείτο κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, οι Ούγγροι δικαστές λαμβάνουν βάσει νόμου αποδοχές κατώτερες από αυτές που λαμβάνουν οι εισαγγελείς αντίστοιχου επιπέδου, με τον ίδιο βαθμό και την ίδια αρχαιότητα, και κατά την οποία, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής καταστάσεως της χώρας, οι αποδοχές τους εν γένει δεν συνάδουν με τη σημασία των καθηκόντων τα οποία εκτελούν, ιδίως αν συνεκτιμηθεί η πρακτική των καταβαλλόμενων κατά διακριτική ευχέρεια επιδομάτων που ακολουθείται από τους υπευθύνους της Διοικήσεως;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, έχει η ως άνω αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας την έννοια ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν διασφαλίζεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη;
- 4) α) Έχει το άρθρο 267 [ΣΛΕΕ] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό απόφαση εθνικού δικαστηρίου δυνάμει της οποίας το δικαστήριο που αποφασίζει αμετακλήτως, στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στην ενοποίηση της νομολογίας του κράτους μέλους, χαρακτηρίζει ως μη σύμφωνη τη διάταξη του κατώτερου δικαστηρίου με την οποία κινήθηκε η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, χωρίς να τίγονται οι έννομες συνέπειες της επίμαχης διατάξεως περί παραπομπής;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, σκέλος α', έχει το άρθρο 267 [ΣΛΕΕ] την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να μην εφαρμόσει τις αντίθετες αποφάσεις του ανώτερου δικαστηρίου και τις αρχές οι οποίες, προς τον σκοπό ενότητας του δικαίου, διαλαμβάνονται στις αποφάσεις αυτές;
- γ) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, σκέλος α', μπορεί σε μια τέτοια περίπτωση να συνεχιστεί η ανασταλείσα ποινική διαδικασία ενώ εκκρεμεί η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως;
- 5) Έχει η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του [Χάρτη] καθώς και στη νομολογία του Δικαστηρίου, την έννοια ότι, υπό το πρίσμα του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η αρχή αυτή παραβιάζεται όταν κινείται πειθαρχική διαδικασία κατά δικαστή για τον λόγο ότι κίνησε διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

25. Παρατηρήσεις υπέβαλαν η Ουγγρική, η Ολλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

IV. Ανάλυση

26. Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι η Ουγγρική Κυβέρνηση αμφισβητεί το παραδεκτό του συνόλου των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, και τούτο για τον ίδιο λόγο, ήτοι λόγω ελλείψεως συνδέσμου μεταξύ των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητείται η ερμηνεία και της διαφοράς της κύριας δίκης, χαρακτηρίζοντας τα υποβληθέντα ερωτήματα ως αλυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς. Σε αυτήν την γενική φύσεως αιτίαση αρμόζει διαφοροποιημένη απάντηση επί τη βάση της συναφούς νομολογίας του Δικαστηρίου και δη της ενοποιημένης εκφάνσεώς της στην απόφαση *Miasto Łowicz*.

27. Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του νομοθετικού και πραγματικού πλαισίου το οποίο το ίδιο προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να ελέγξει, τεκμαίρονται λυσιτελή. Ωστόσο, κατά πάγια επίσης νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με την οποία το Δικαστήριο παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν. Ο δικαιολογητικός λόγος της προδικαστικής παραπομπής δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην αυτονόητη ανάγκη αποτελεσματικής επιλύσεως μιας ένδικης διαφοράς⁵.

28. Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η ζητούμενη προδικαστική απόφαση πρέπει να είναι «αναγκαία» για να καταστεί δυνατή η εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου «έκδοση της δίκης του απόφασης» επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως υπενθυμίσει ότι τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας καλούνται αυτά να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση. Αποστολή του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής είναι να συνδράμει το αιτούν δικαστήριο στην επίλυση της συγκεκριμένης διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, πρέπει, επομένως, να υφίσταται μεταξύ της εν λόγω διαφοράς και των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σύνδεσμος τέτοιος ώστε η ερμηνεία αυτή να ανταποκρίνεται σε αντικειμενική ανάγκη για την απόφαση την οποία πρέπει να εκδώσει το αιτούν δικαστήριο⁶.

29. Από την απόφαση *Miasto Łowicz* προκύπτει ότι ο σύνδεσμος αυτός μπορεί να είναι άμεσος ή έμμεσος. Άμεσος είναι ο σύνδεσμος όταν το εθνικό δικαστήριο καλείται να εφαρμόσει το δίκαιο της Ένωσης του οποίου ζητείται η ερμηνεία προκειμένου να προβεί στην επί της ουσίας επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Είναι δε έμμεσος όταν η προδικαστική απόφαση παρέχει στο αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που καθιστά δυνατή την επίλυση δικονομικών ζητημάτων, είτε του εθνικού δικαίου είτε του δικαίου της Ένωσης, πριν την έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί το δικαστήριο αυτό⁷.

⁵ Απόφαση *Miasto Łowicz* (σκέψεις 43 και 44).

⁶ Απόφαση *Miasto Łowicz* (σκέψεις 45 και 46).

⁷ Βλ. απόφαση *Miasto Łowicz* (σκέψεις 49 έως 51). Στην απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, *Ministerio Fiscal* (Αρχή η οποία μπορεί να παράλαβει αίτηση διεθνούς προστασίας) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, σκέψη 49), διευκρινίζεται ότι η απόρριψη αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνον εάν προκύπτει καταστρατήγηση της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και το Δικαστήριο καλείται στην ουσία να αποφανθεί επί κατασκευασμένης διαφοράς ή εάν το δίκαιο της Ένωσης προδήλως δεν μπορεί να εφαρμοστεί, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, επί των περιστάσεων της υποθέσεως.

30. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, εκτιμώ ότι η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Ουγγρική Κυβέρνηση πρέπει, αναμφίβολα, να απορριφθεί όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα και να γίνει δεκτή όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, ενώ αντιθέτως, όσον αφορά το τέταρτο και το πέμπτο των προδικαστικών ερωτημάτων, απαιτείται πιο διαφοροποιημένη ανάλυση αυτής. Συναφώς, ως προς τη σειρά εξετάσεως των ερωτημάτων, θεωρώ αναγκαία την κατά προτεραιότητα εξέταση του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο υποβλήθηκε σε συνέχεια των εθνικών δικονομικών εξελίξεων που έλαβαν χώρα μετά την έκδοση της πρώτης αποφάσεως περί παραπομπής, ήτοι εν προκειμένω την εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα άσκηση αναιρέσεως υπέρ του νόμου και την επακολουθήσασα έκδοση της αποφάσεως του Κύρια με την οποία κρίθηκε μη σύννομη η εν λόγω απόφαση περί παραπομπής. Το ερώτημα αυτό έχει, κατά τη γνώμη μου, χαρακτήρα προκριματικού ζητήματος στη συλλογιστική του Δικαστηρίου, καθόσον αφορά το παραδεκτό της αρχικής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

A. Επί του τετάρτου ερωτήματος

31. Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 267 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην έκδοση, από το ανώτατο εθνικό δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί αναιρέσεως υπέρ του νόμου, αποφάσεως με την οποία κηρύσσεται μη σύννομη η διάταξη περί προδικαστικής παραπομπής, με την αιτιολογία ότι τα προδικαστικά ερωτήματα δεν είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς και ότι αποσκοπούν στη διαπίστωση της αντιθέσεως του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης, χωρίς ωστόσο να θίγονται οι έννομες συνέπειες της εν λόγω διατάξεως όσον αφορά την αναστολή της διαδικασίας της κύριας δίκης και την πρόοδο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης το Δικαστήριο σχετικά με τις συνέπειες που επιφέρει η καταφατική ή αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό για τη διεξαγωγή της διαδικασίας της κύριας δίκης και σχετικά με τη λήψη υπόψη της αποφάσεως του ανωτάτου δικαστηρίου υπό το πρίσμα της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

1. Επί του παραδεκτού

32. Προς στήριξη της ενστάσεως απαραδέκτου, η Ουγγρική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το εν λόγω ερώτημα δεν ασκεί επιρροή στην έκβαση της υποθέσεως της κύριας δίκης, καθόσον το Κύρια δεν αναίρεσε την απόφαση περί παραπομπής και αναστολής της ποινικής διαδικασίας ούτε υποχρέωσε το αιτούν δικαστήριο να ανακαλέσει ή να τροποποιήσει την απόφασή του αυτήν. Επομένως, ουδόλως εμποδίζεται η εξέλιξη της ένδικης διαδικασίας και το Δικαστήριο δύναται να κρίνει εν τέλει παραδεκτή την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

33. Φρονώ ότι η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή και ότι το σχετικό προδικαστικό ερώτημα πρέπει να κριθεί παραδεκτό λόγω έμμεσου μεν, πλην όμως υπαρκτού, συνδέσμου μεταξύ της διαφοράς της κύριας δίκης και του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Πράγματι, με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα και τη ζητούμενη εν προκειμένω ερμηνεία της ως άνω διατάξεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις όχι επί της ουσίας της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί και η οποία σχετίζεται με άλλα ζητήματα που άπτονται του δικαίου της Ένωσης, αλλά όσον αφορά ζήτημα δικονομικής φύσεως το οποίο πρέπει να επιλύσει ως πρόκριμα, καθόσον το ζήτημα αυτό αφορά τις προϋποθέσεις συνεχίσεως της διαδικασίας της κύριας δίκης κατόπιν της αποφάσεως του Κύρια με την οποία κηρύχθηκε μη σύννομη η αρχική απόφαση περί

παραπομπής⁸.

34. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κατά το άρθρο 490, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, «το δικαστήριο δύναται να κινήσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος διαδίκου, διαδικασία προδικαστικής παραπομπής ενώπιον του [Δικαστηρίου], σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζουν οι θεμελιώδεις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Κατά τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου αυτού, το δικαστήριο, με διάταξη, είτε αποφασίζει την κίνηση της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως και συγχρόνως αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία είτε απορρίπτει το αίτημα περί κινήσεως διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής. Κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως υπέρ του νόμου από τον γενικό εισαγγελέα βάσει του άρθρου 667, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, το Κύρια προέβη σε έλεγχο νομιμότητας της αρχικής αποφάσεως περί παραπομπής υπό το πρίσμα του άρθρου 490 του ίδιου κώδικα.

35. Όπως προκύπτει από την απόφασή του, το Κύρια επιδίωξε να εξακριβώσει αν ήταν δικαιολογημένη η υποβολή των προδικαστικών ερωτημάτων εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, το δε αποτέλεσμα της διεργασίας αυτής έκρινε το σύννομο της αναστολής της σχετικής ποινικής διαδικασίας. Επ' αυτού εκτίμησε ότι τα εν λόγω ερωτήματα δεν ήταν αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς, επειδή δεν ετίθεντο στην πραγματικότητα ή δεν είχαν καμία σχέση με τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω διαφοράς⁹ και επειδή, επιπλέον, τα αρχικά ερωτήματα δεν απέβλεπαν στην ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, αλλά στο να διαπιστωθεί ότι η εφαρμοστέα ουγγρική νομοθεσία δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης¹⁰. Το Κύρια κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, με τη διάταξή του για την κίνηση διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής και την αναστολή της ενώπιόν του ποινικής διαδικασίας, το αιτούν δικαστήριο παρέβη τον νόμο περί ποινικής δικονομίας, ήτοι εν προκειμένω τις διατάξεις του άρθρου 490 του κώδικα ποινικής δικονομίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αρχική απόφαση περί παραπομπής δεν αναιρέθηκε από το Κύρια, πλην όμως κηρύχθηκε μη σύννομη κατά την ουγγρική έννομη τάξη¹¹.

36. Κατόπιν της αποφάσεως του Κύρια, το αιτούν δικαστήριο εξέφρασε τις αμφιβολίες του ως προς την ακολουθητέα διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη διάφορα στοιχεία. Κατ' αρχάς, αναφέρθηκε στο άρθρο 491, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κώδικα ποινικής δικονομίας, το οποίο προβλέπει ότι, μόλις εκλείψει ο λόγος για τον οποίο ανεστάλη η διαδικασία, το δικαστήριο συνεχίζει την εκδίκαση της υποθέσεως, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να ισχύσει και στην περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, ο λόγος αναστολής κρίθηκε μη σύννομος. Στη συνέχεια, το αιτούν δικαστήριο υπογράμμισε ότι, δεδομένης της θέσεώς του και των κανονιστικών διατάξεων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την αξιολόγηση των δικαστών, οφείλει γενικώς να τηρεί τη νομιμότητα και να ακολουθεί τις κατευθύνσεις της νομολογίας των ανώτερων δικαστηρίων και, ως εκ τούτου, να μην εκδίδει παράνομες δικαστικές αποφάσεις. Τέλος, αν και η απόφαση του Κύρια δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ, εντούτοις δημοσιεύθηκε στην επίσημη συλλογή νομολογίας που αφορά τις αποφάσεις αρχής, με σκοπό τη διασφάλιση της ομοιομορφίας του εθνικού δικαίου, το δε αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να παρεκκλίνει από την απόφαση αυτή παρά μόνον αιτιολογώντας ρητώς τη θέση του.

⁸ Πρβλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 99).

⁹ Βλ. σκέψεις 61 και 70 της αποφάσεως του Κύρια.

¹⁰ Βλ. σκέψη 64 της αποφάσεως του Κύρια.

¹¹ Στη σκέψη 20 της αποφάσεως του Κύρια, διευκρινίζεται ότι η αναίρεση υπέρ του νόμου αποτρέπει το ενδεχόμενο να καθίσταται αδύνατη η παράκαμψη δικαστικής αποφάσεως, κατ' αρχήν, παράνομης.

37. Πρέπει να επισημανθεί ότι το διαπιστωτικό αποτέλεσμα της αποφάσεως του Κύρια και η μη μεταβολή της καταστάσεως *inter partes* δεν εκτείνονται πέραν του σταδίου από την προδικαστική παραπομπή και την αναστολή της διαδικασίας της κύριας δίκης μέχρι και την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Το τελικό ζήτημα της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου παραμένει και θα επιλυθεί με την οριστική απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, η οποία θα στηρίζεται σε αρχική διάταξη περί παραπομπής, μη σύννομη κατά την ουγγρική έννομη τάξη σύμφωνα με αμετάκλητη απόφαση του Κύρια. Έχει ενδιαφέρον να παρατηρηθεί ότι, στο σκεπτικό της αποφάσεώς του¹², το Κύρια επισημαίνει ότι το κατώτερο δικαστήριο έχει την εξουσία να αναστείλει την ποινική διαδικασία εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος, πράγμα που μπορεί να συμβεί «μόνον προκειμένου να εκδοθεί νόμιμη και εμπεριστατωμένη *επί της ουσίας* απόφαση» (η υπογράμμιση δική μου). Από το σκεπτικό αυτό συνάγεται ότι το μη σύννομο της παρεμπόμπουσας αποφάσεως περί αναστολής της διαδικασίας επηρεάζει κατ' ανάγκην και τη νομιμότητα της επί της ουσίας οριστικής αποφάσεως. Επίσης, δεν αμφισβητείται ότι κατά της επί της ουσίας αποφάσεως περί ενοχής μπορεί να ασκηθεί τακτικό ένδικο μέσο κατά το εθνικό δίκαιο, όπως επίσης και νέα αναίρεση υπέρ του νόμου εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα.

38. Από τη συμπληρωματική απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι εναλλακτικές λύσεις για το αιτούν δικαστήριο, αναλόγως των πιθανών απαντήσεων του Δικαστηρίου στο ερώτημά του σχετικά με τη συμβατότητα της αποφάσεως του Κύρια προς το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, είναι οι ακόλουθες:

- αν το Κύρια ορθώς κήρυξε μη σύννομη την αρχική απόφαση περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να συνεχίσει την ποινική διαδικασία και να αποφανθεί επί της ενοχής του κατηγορουμένου λαμβάνοντας υπόψη μόνον την εθνική δικογραφία, ενώ το πρώτο, δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να θεωρηθούν ως άνευ σημασίας για τον σκοπό αυτό¹³,
- αν το Κύρια εσφαλμένα κήρυξε παράνομη την προαναφερθείσα απόφαση, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εφαρμόσει το δίκαιο της Ένωσης, όπως αυτό θα έχει ερμηνευθεί με την απόφαση του Δικαστηρίου, προκειμένου να συναγάγει την επί της ουσίας λύση της διαφοράς της κύριας δίκης, μη εφαρμόζοντας, λόγω της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, την απόφαση του Κύρια.

39. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, εκτιμώ ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο τέταρτο ερώτημα δύναται να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, εν προκειμένω του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία να καθιστά δυνατή την επίλυση από το αιτούν δικαστήριο δικονομικού ζητήματος του εθνικού δικαίου πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας της διαφοράς της κύριας δίκης της οποίας αυτό έχει επιληφθεί¹⁴. Επομένως, το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα είναι καθ' όλα παραδεκτό.

¹² Βλ. σκέψη 75 της αποφάσεως του Κύρια.

¹³ Συναφώς, φρονώ ότι η διατύπωση του τετάρτου ερωτήματος, τρίτο σκέλος, παρουσιάζει κάποια ασάφεια η οποία εμποδίζει την παροχή χρήσιμης απαντήσεως από το Δικαστήριο στο πλαίσιο διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, η διεξαγωγή της οποίας δεν επηρεάζεται από την απόφαση του Κύρια. Η διατύπωση του εν λόγω ερωτήματος, η οποία θέτει ένα πρόβλημα που άπτεται του χρόνου, θα είχε νόημα μόνον αν η συμπληρωτική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως εξετάζονταν μεμονωμένα και κατά προτίμηση από το Δικαστήριο, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι όλα τα ερωτήματα εξετάζονται στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής επί της οποίας το Δικαστήριο θα εκδώσει μία και μόνη απόφαση. Με άλλα λόγια, σε αντίθεση με τις επισημάνσεις της Επιτροπής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, το ζήτημα δεν είναι αν το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αναμείνει την απάντηση του Δικαστηρίου χωρίς να οφείλει «εν τω μεταξύ» να συνεχίσει τη διεξαγωγή της ανασταλείσας εθνικής διαδικασίας.

¹⁴ Απόφαση *Miasto Łowicz* (σκέψη 51).

2. Επί της ουσίας

40. Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, κατά το ουγγρικό ποινικό δικονομικό δίκαιο, αν δεν έχει ασκηθεί τακτικό ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως που διατάσσει προδικαστική παραπομπή και αναστέλλει τη διαδικασία της κύριας δίκης, η εν λόγω απόφαση υπόκειται σε έκτακτο ένδικο μέσο, ήτοι εν προκειμένω σε αναίρεση υπέρ του νόμου, η οποία ασκείται από τον γενικό εισαγγελέα ενώπιον του Κύρια και αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενότητας του εθνικού δικαίου. Το επιλαμβανόμενο κατά τον τρόπο αυτό ανώτατο δικαστήριο έχει την εξουσία να κηρύξει μη σύννομη την προαναφερθείσα απόφαση περί παραπομπής, πλην όμως η διαπίστωση αυτή έχει ισχύ μόνο για το μέλλον.

41. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου περί δικαστηρίου κατά των αποφάσεων του οποίου μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο του εσωτερικού δικαίου, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύει να εξακολουθούν οι αποφάσεις ενός τέτοιου δικαστηρίου με τις οποίες υποβάλλεται προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο να υπόκεινται στα προβλεπόμενα από το εθνικό δίκαιο τακτικά ένδικα μέσα. Ωστόσο, η έκβαση ενός τέτοιου ενδίκου μέσου δεν πρέπει να περιορίζει την αρμοδιότητα που απονέμει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στο εν λόγω δικαστήριο προς υποβολή ερωτήματος στο Δικαστήριο, εφόσον θεωρεί ότι εκκρεμής ενώπιόν του υπόθεση θέτει ζητήματα σχετικά με την ερμηνεία διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τα οποία απαιτούν την έκδοση αποφάσεως του Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η συγκεκριμένη αρμοδιότητα δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση από την εφαρμογή κανόνων του εθνικού δικαίου οι οποίοι επιτρέπουν στο κατ' έφεση δικάζον δικαστήριο να μεταρρυθμίσει την απόφαση που διατάσσει την προδικαστική παραπομπή ενώπιον του Δικαστηρίου, να καταργήσει την παραπομπή αυτή και να διατάξει το δικαστήριο που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση να επαναλάβει την ανασταλείσα διαδικασία του εσωτερικού δικαίου¹⁵. Σε περίπτωση δε που μια υπόθεση εκκρεμεί για δεύτερη φορά ενώπιον πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, μετά την εξαφάνιση εκδοθείσας από αυτό αποφάσεως με απόφαση αποφαινόμενου σε τελευταίο βαθμό δικαστηρίου, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το εν λόγω πρωτοβάθμιο δικαστήριο εξακολουθεί να έχει την εξουσία να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, παρά την ύπαρξη κανόνα του εσωτερικού δικαίου κατά τον οποίο τα δικαστήρια δεσμεύονται από τη νομική εκτίμηση στην οποία προβαίνει ένα ιεραρχικώς ανώτερο δικαστήριο.

42. Διαπιστώνεται ότι οι δύο ως άνω λύσεις δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, καθόσον η απόφαση του Κύρια δεν αναίρεσε τη διάταξη περί παραπομπής και δεν επέβαλε στο αιτούν δικαστήριο να ανακαλέσει ή να τροποποιήσει τη διάταξη αυτή ούτε να επαναλάβει την αρχικώς ανασταλείσα ποινική διαδικασία. Το ανώτατο δικαστήριο διαπίστωσε έλλειψη νομιμότητας χωρίς να διατάξει μέτρο θεραπείας αυτής. Ωστόσο, η ανάλυση της εν λόγω αποφάσεως δεν μπορεί να περιοριστεί στη διαπίστωση αυτή και να αφορά αποκλειστικώς και μόνον το διατακτικό της, δεδομένου ότι το διατακτικό πρέπει απαραίτητως να ερμηνεύεται σε συνδυασμό και με το σκεπτικό της αποφάσεως, με το οποίο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο.

43. Στο πλαίσιο της εν λόγω αποφάσεως, το Κύρια προέβη σε έλεγχο νομιμότητας της αρχικής αποφάσεως περί παραπομπής υπό το πρίσμα του άρθρου 490 του κώδικα ποινικής δικονομίας, το οποίο συνιστά «προβολή» στην εθνική νομοθεσία των απαιτήσεων του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως¹⁶. Περιοριζόμενο στην παραδοχή αυτή, η οποία συνοδεύεται από τυπικές παρατηρήσεις περί σεβασμού των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου, το Κύρια προέβη σε ένα είδος ελέγχου του παραδεκτού της αρχικής αποφάσεως περί

¹⁵ Αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, σκέψεις 89, 93, 95 και 98), και της 16ης Ιανουαρίου 1974, *Rheinmühlen-Düsseldorf* (166/73, EU:C:1974:3).

¹⁶ Βλ. σκέψεις 47 και 66 της αποφάσεως του Κύρια.

παραπομπής, προκειμένου να διαπιστώσει αν η απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση ήταν αναγκαία για την έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας της υποθέσεως. Κατόπιν αναλύσεως της ουσίας της υποθέσεως, έκρινε ότι το πρώτο προδικαστικό ερώτημα δεν ετίθετο στην πραγματικότητα και ότι το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα δεν είχαν καμία σχέση με την υπόθεση. Ακόμη μεγαλύτερη εντύπωση προκαλεί ο δεύτερος λόγος ελλείψεως νομιμότητας που έγινε δεκτός, κατά παραδοχή της αιτήσεως του γενικού εισαγγελέα, όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ήτοι ότι το ερώτημα αυτό στην πραγματικότητα δεν αποσκοπούσε στην ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, αλλά στο να κριθεί ότι η εφαρμοστέα ουγγρική νομοθεσία δεν ήταν σύμφωνη με τις αρχές που προστατεύονται από το δίκαιο της Ένωσης. Η αιτιολογία αυτή, η οποία συνεπάγεται εκτίμηση της σκοπιμότητας υποβολής των προδικαστικών ερωτημάτων, αποτελεί εφαρμογή πάγιας νομολογίας του ουγγρικού Ανωτάτου Δικαστηρίου, με την επιπλέον –εν προκειμένω επιβαρυντική– περίπτωση ότι η διατυπωθείσα κρίση αφορά την ίδια την απόφαση περί προδικαστικής παραπομπής και όχι την απόρριψη από το δικαστήριο της ουσίας αιτήματος διαδίκου περί υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

44. Εκτιμώ ότι, με την ως άνω αιτιολογία, η εν λόγω απόφαση θίγει την ευχέρεια του αιτούντος δικαστηρίου να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο και, ως εκ τούτου, παραβιάζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

45. Συναφώς πρέπει, πρώτον, να υπομνησθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 ΣΕΕ, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο να εγγυώνται την πλήρη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών και την ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που απονέμονται στους πολίτες με το δίκαιο αυτό. Ειδικότερα, ακρογωνιαίο λίθο του διαμορφωμένου κατ' αυτόν τον τρόπο δικαιοδοτικού συστήματος αποτελεί η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ η οποία, καθιερώνοντας τον διάλογο μεταξύ δικαιοδοτικών οργάνων, και συγκεκριμένα μεταξύ του Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών, αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενότητας της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, καθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο δυνατή τη διασφάλιση της συνοχής του, της πλήρους αποτελεσματικότητάς του και της αυτονομίας του καθώς και, εν τέλει, του ιδιάζοντος χαρακτήρα του δικαίου που θεσπίζουν οι Συνθήκες¹⁷.

46. Με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχεται στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη ευχέρεια να υποβάλλουν στο Δικαστήριο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, στην περίπτωση κατά την οποία εκτιμούν ότι σε υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρονται ζητήματα ερμηνείας ή εκτιμήσεως του κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης η απάντηση στα οποία είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί. Τα εθνικά δικαστήρια είναι εξάλλου ελεύθερα να ασκούν την ευχέρεια αυτή σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας τα ίδια κρίνουν σκόπιμο. Κανόνας του εθνικού δικαίου, νομοθετικής ή νομολογιακής φύσεως, δεν μπορεί, επομένως, να εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να κάνει χρήση της εν λόγω ευχέρειας, η οποία είναι πράγματι συμφυής με το σύστημα συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, και με τα καθήκοντα του επιφορτισμένου με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης δικαστή, τα οποία ανατίθενται με την εν λόγω διάταξη στα εθνικά δικαστήρια¹⁸.

47. Ο κατ' αυτόν τον τρόπο διαμορφωμένος προδικαστικός διάλογος δεν αποτελεί τριγωνική σχέση περιλαμβάνουσα και άλλο δικαστήριο, πλην του Δικαστηρίου και του αιτούντος δικαστηρίου, το οποίο να μπορεί να προβεί αυτοτελώς σε εκτίμηση της λυσιτέλειας και της

¹⁷ Απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψεις 36 και 37).

¹⁸ Αποφάσεις Miasto Łowicz (σκέψεις 56 και 57) και της 5ης Απριλίου 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 34).

αναγκαιότητας της προδικαστικής παραπομπής ώστε συνακόλουθα να διαπιστώσει έλλειψη νομιμότητας λόγω μη συνδρομής των εν λόγω προϋποθέσεων¹⁹. Μια τέτοια κατάσταση δεν είναι συμβατή με το ότι η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βασίζεται σε διάλογο μεταξύ δικαστηρίων, του οποίου η έναρξη εξαρτάται αποκλειστικώς από την κρίση του εθνικού δικαστηρίου σχετικά με τη λυσιτέλεια και την αναγκαιότητα της εν λόγω αιτήσεως, με την επιφύλαξη του περιορισμένου ελέγχου στον οποίο προβαίνει το Δικαστήριο²⁰. Με άλλα λόγια, η εξέταση του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

48. Δεύτερον, η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης θα πληττόταν αν η έκβαση ενδίκου μέσου ενώπιον του ανωτάτου δικαστηρίου του κράτους μέλους μπορούσε να εμποδίσει το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί διαφοράς διεπόμενης από το δίκαιο της Ένωσης να ασκήσει την ευχέρεια που του απονέμει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ζητήματα ερμηνείας ή κύρους του δικαίου της Ένωσης, ώστε να είναι σε θέση να κρίνει αν ένας κανόνας της εθνικής νομοθεσίας είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης²¹. Τούτο φρονώ ότι συμβαίνει στην περίπτωση της αποφάσεως του Κύρια, με την οποία το εν λόγω δικαστήριο προέβη σε ανάλυση της σκοπιμότητας υποβολής των προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του επί του θέματος, αποβλέποντας να αποτρέψει τον έλεγχο συμβατότητας των εθνικών κανόνων προς το δίκαιο της Ένωσης. Μια τέτοια δικαστική πρακτική ενέχει τον κίνδυνο ένας εθνικός δικαστής, ο οποίος αμφιβάλλει ως προς τη συμβατότητα του εσωτερικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης, να προτιμήσει να μην υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο, προκειμένου να αποφύγει την κήρυξη της αποφάσεως που διατάσσει την προδικαστική παραπομπή ως μη σύννομη και την αναστολή της διαδικασίας της κύριας δίκης, πράγμα που ενδέχεται να υπονομεύσει το κύρος της επί της ουσίας εκδοθησομένης αποφάσεως²².

49. Τρίτον, κατά πάγια νομολογία, η προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου δεσμεύει το εθνικό δικαστήριο, όσον αφορά την ερμηνεία ή το κύρος των επίμαχων πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, κατά την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης²³. Αφού λάβει την απάντηση του Δικαστηρίου σε προδικαστικό ερώτημα που του έχει υποβάλει σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το εθνικό δικαστήριο, είτε οι αποφάσεις του υπόκεινται σε ένδικα μέσα είτε όχι, οφείλει να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ερμηνεία αυτή του δικαίου της Ένωσης θα εφαρμοστεί²⁴. Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να εφαρμόζει πλήρως τη δοθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης²⁵. Στην προκειμένη περίπτωση, φρονώ ότι αποτελεί εμπόδιο για την εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής, μια απόφαση του ανωτάτου εθνικού δικαστηρίου η οποία δημοσιεύεται στη συλλογή νομολογίας που αφορά τις αποφάσεις αρχής και

¹⁹ Στο σημείο 26 των παρατηρήσεών της επί της πρώτης αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, η Ουγγρική Κυβέρνηση δεν διστάζει να υποστηρίξει ότι θεωρεί δικαιολογημένο το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εκτιμήσεώς του επί του παραδεκτού των υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων, να «λάβει υπόψη του τη γνώμη που εξέφρασε το Κύρια», δεδομένου ότι το εν λόγω δικαστήριο διατύπωσε ρητώς την κρίση του επί της λυσιτέλειας των επίμαχων ερωτημάτων.

²⁰ Πρβλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, σκέψεις 91 και 96), και της 27ης Φεβρουαρίου 2014, *Pohotovost* (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 31). Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας M. Poiares Maduro στις προτάσεις του επί της υποθέσεως *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:294), «μέσω της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, το εθνικό δικαστήριο μετέχει σε ένα διάλογο στο πλαίσιο του δικαίου [της Ένωσης], χωρίς να εξαρτάται από άλλες εξουσίες ή δικαστικές αρχές του εσωτερικού δικαίου [...]». Σκοπός [των συντακτών] της Συνθήκης δεν ήταν να διεξάγεται ο διάλογος αυτός μέσω άλλων εθνικών δικαστηρίων, όποια και αν είναι η ιεράρχηση των δικαστηρίων εντός ενός κράτους μέλους».

²¹ Βλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2010, *Melki και Abdeli* (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 45).

²² Πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 25).

²³ Βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581, σκέψη 29).

²⁴ Πρβλ. απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 42).

²⁵ Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 28).

η οποία κηρύσσει αμετακλήτως μη σύννομη κατά την εθνική έννομη τάξη τη διάταξη περί προδικαστικής παραπομπής, πριν από την έκδοση της επί της ουσίας αποφάσεως που επιλύει τη διαφορά της κύριας δίκης και στην οποία πρέπει να ενσωματωθεί η απάντηση του Δικαστηρίου επί της ζητηθείσας ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης.

50. Ως εκ τούτου, η απόφαση του Κύρια θέτει υπό αμφισβήτηση τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του συστήματος συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης στην εσωτερική έννομη τάξη.

51. Προσθέτω, τέλος, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη. Διάταξη εθνικού δικαίου η οποία εμποδίζει την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ πρέπει να μένει ανεφάρμοστη, χωρίς το οικείο δικαστήριο να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνιση της εν λόγω εθνικής διατάξεως είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας²⁶. Συγκεκριμένα, είναι ασυμβίβαστη προς τις επιταγές που είναι συμφυείς με τον ίδιο τον χαρακτήρα του δικαίου της Ένωσης κάθε διάταξη εθνικού δικαίου και κάθε νομοθετική, διοικητική ή δικαστική πρακτική που έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης λόγω της μη αναγνώρισεως στο αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου αυτού δικαστήριο της εξουσίας να πράττει, ακριβώς κατά την εφαρμογή αυτή, οτιδήποτε είναι αναγκαίο ώστε να αποκλειστεί η εφαρμογή των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που τυχόν εμποδίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης²⁷.

52. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω να δοθεί στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι, σε περίπτωση που υφίστανται κανόνες του εθνικού δικαίου σχετικά με την άσκηση εκτάκτου ενδίκου μέσου κατά αποφάσεως περί προδικαστικής παραπομπής το οποίο αποβλέπει στην ενοποίηση του εν λόγω εθνικού δικαίου, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή τέτοιων κανόνων που παρέχουν την εξουσία στο επιλαμβανόμενο της υποθέσεως ανώτερο δικαστήριο να κηρύξει μη σύννομη την απόφαση περί παραπομπής, χωρίς να θίγονται οι έννομες συνέπειές της όσον αφορά την αναστολή της διαδικασίας της κύριας δίκης και την πρόοδο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, με την αιτιολογία ότι τα προδικαστικά ερωτήματα δεν είναι αναγκαία για την επίλυση της ένδικης διαφοράς και αποσκοπούν στη διαπίστωση της μη συμβατότητας του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης. Η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει στο αιτούν εθνικό δικαστήριο να μην εφαρμόσει τους κανόνες αυτούς και τις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν των κανόνων αυτών.

²⁶ Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 141).

²⁷ Βλ. αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2010, Melki και Abdeli (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψεις 43 και 44), και της 5ης Απριλίου 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψεις 40 και 41).

B. Επί του πρώτου ερωτήματος

1. Επί του παραδεκτού

53. Το Δικαστήριο δύναται να μην αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί²⁸.

54. Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν προκύπτει προδήλως ότι στην υπό κρίση υπόθεση συντρέχει κάποια από τις ως άνω περιπτώσεις. Τουναντίον, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εκκρεμεί, επί του παρόντος, ερήμην ποινική διαδικασία κατά του IS, Σουηδού υπηκόου τουρκικής καταγωγής, ο οποίος κατηγορείται για παράβαση της νομοθεσίας περί πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών, μετά από έρευνα κατά τη διάρκεια της οποίας ο ενδιαφερόμενος εξετάστηκε από τις αστυνομικές αρχές παρουσία διερμηνέα, ο οποίος του μετέφρασε την ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματά του και τις εις βάρος του υπόνοιες. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, επί της ουσίας, η διαφορά της κύριας δίκης συνδέεται προδήλως με το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα με τις διατάξεις των οδηγιών 2010/64 και 2012/13, τις οποίες αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, και ότι, ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο καλείται να εφαρμόσει το δίκαιο αυτό προκειμένου να καταλήξει στην επί της ουσίας επίλυση της εν λόγω διαφοράς.

55. Οι ισχυρισμοί της Ουγγρικής Κυβερνήσεως δεν μπορούν να κλονίσουν τη διαπίστωση αυτή και συνακόλουθα το παραδεκτό του προδικαστικού ερωτήματος. Επομένως, στερούνται σημασίας οι επισημάνσεις που αφορούν την προβαλλόμενη μη επαρκή έκθεση της πραγματικής και νομικής βάσεως της υποθέσεως της κύριας δίκης και την απουσία αναγκαιότητας ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, λόγω του ότι από την ποινική δικογραφία κατά του IS δεν προκύπτει κανένα στοιχείο ικανό να εγείρει αμφιβολίες ως προς την επαρκή ποιότητα της διερμηνείας. Αρκεί, συναφώς, να υπομνησθεί ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν ευρύτατη ευχέρεια να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, εφόσον κρίνουν ότι υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας ή εκτιμήσεως του κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης επί των οποίων πρέπει να αποφανθούν²⁹. Με άλλα λόγια, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η απάντηση στο πρώτο ερώτημα δεν καταλείπει περιθώριο για οποιαδήποτε αμφιβολία, τούτο δεν μπορεί να εμποδίσει ένα εθνικό δικαστήριο να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο και δεν καθιστά απαράδεκτο το υποβαλλόμενο ερώτημα.

2. Επί του περιεχομένου και της αναδιατυπώσεως του προδικαστικού ερωτήματος

56. Υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο εναπόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Πράγματι, αποστολή του Δικαστηρίου είναι να ερμηνεύει όλες τις διατάξεις του

²⁸ Βλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 97 και 98).

²⁹ Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Α (C-112/13, EU:C:2014:2195, σκέψη 35).

δικαίου της Ένωσης που έχουν ανάγκη τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να αποφανθούν επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί, ακόμη και όταν οι διατάξεις αυτές δεν μνημονεύονται ρητώς στα ερωτήματα που του υποβάλλουν τα εν λόγω δικαστήρια. Συνεπώς, ακόμη και αν τυπικά το αιτούν δικαστήριο έχει περιορίσει τα ερωτήματά του στην ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως του αν το αιτούν δικαστήριο έχει κάνει σχετική μνεία κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του. Συναφώς, στο Δικαστήριο εναπόκειται να συναγάγει από το σύνολο των στοιχείων που του παράσχει το αιτούν δικαστήριο, και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, τα στοιχεία εκείνα του δικαίου της Ένωσης που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς της κύριας δίκης³⁰.

57. Σύμφωνα με τη διατύπωση των δύο σκελών του ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο διευκρινίσεις επί της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64 (πρώτο σκέλος), καθώς και του άρθρου 4, παράγραφος 5, και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2012/13, μνημονεύοντας επίσης και το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ (δεύτερο σκέλος).

58. Λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης και προκειμένου να δοθεί χρήσιμη και όσο το δυνατόν πληρέστερη απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, η εξέταση του υποβληθέντος ερωτήματος δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα ζητήματα που ρητώς μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο. Το περιεχόμενό του πρέπει να διεγερθεί ώστε να ληφθούν υπόψη και διάφορες άλλες διατάξεις των οδηγιών 2010/64 και 2012/13, όπως και η οδηγία 2016/343 και το άρθρο 47 του Χάρτη. Κατά συνέπεια, προτείνω να αναδιατυπωθούν τα δύο σκέλη του προδικαστικού ερωτήματος ως εξής:

- έχουν τα άρθρα 2, 3 και 5 της οδηγίας 2010/64 την έννοια ότι επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξασφαλίζουν στους υπόπτους ή τους κατηγορούμενους οι οποίοι δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας δικαίωμα σε διερμηνεία επαρκούς ποιότητας ώστε να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, θεσπίζοντας μητρώο ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα και/ή προβλέποντας τον δικαστικό έλεγχο της ποιότητας της διερμηνείας;
- συνάγεται από τον συνδυασμό των διατάξεων των οδηγιών 2010/64, 2012/13 και 2016/343, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη, ότι οι διατάξεις αυτές αντιτίθενται στη δυνατότητα διεξαγωγής της δίκης ερήμην του κατηγορούμενου ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας, εφόσον λόγω ελλείψεως επαρκούς διερμηνείας δεν αποδεικνύεται ότι αυτός πράγματι ενημερώθηκε, κατά τη διάρκεια της έρευνας, για τις εις βάρος του υπόνοιες ή την αποδιδόμενη σε αυτόν κατηγορία;

3. Επί της ουσίας

59. Από την έκδοση της αποφάσεως-πλασίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), και εντεύθεν, θεσπίστηκαν προοδευτικά νομικές πράξεις για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, των οποίων η συντονισμένη εφαρμογή έχει ως σκοπό να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των κρατών μελών προς τις αντίστοιχες

³⁰ Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψεις 39 και 40).

εθνικές έννομες τάξεις, με σκοπό τη διασφάλιση της αναγνωρίσεως και της εκτελέσεως των ποινικών αποφάσεων εντός της Ένωσης προκειμένου να αποφευχθεί η ατιμωρησία των δραστών αξιόποινων πράξεων³¹.

60. Οι οδηγίες 2010/64, 2012/13 και 2016/343 αποτελούν μέρος αυτού του συνόλου νομικών πράξεων οι οποίες υλοποιούν τον οδικό χάρτη που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το 2009 σχετικά με την ενίσχυση των δικαιωμάτων των προσώπων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, για τον οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του, διακηρύσσοντας ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος της Στοκχόλμης³². Όλοι αυτοί οι κανόνες του παράγωγου δικαίου αποσκοπούν στην ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή των κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες, ώστε να διασφαλίζεται το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη και προς τούτο ερείδονται, κατά τις αντίστοιχες αιτιολογικές σκέψεις τους, στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 6, 47 και 48 του Χάρτη. Εξάλλου, τα πεδία εφαρμογής εκάστης εκ των εν λόγω οδηγιών ορίζονται με σχεδόν πανομοιότυπη διατύπωση προκειμένου να περιλάβουν το σύνολο της ποινικής διαδικασίας, από τη στιγμή που τα πρόσωπα ενημερώνονται από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους ότι είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για την τέλεση ποινικού αδικήματος και μέχρι την περάτωση της διαδικασίας με την έκδοση της αποφάσεως διά της οποίας το δικαστήριο αποφαινεται οριστικώς περί του αν τα πρόσωπα αυτά τέλεσαν την εν λόγω αξιόποινή πράξη³³. Κατά τη γνώμη μου, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα είναι αναγκαία μια συνολική προσέγγιση και ερμηνεία των οδηγιών 2010/64, 2012/13 και 2016/343.

α) Επί του πρώτου σκέλους του προδικαστικού ερωτήματος

61. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με το προβλεπόμενο από την οδηγία 2010/64 δικαίωμα σε διερμηνεία επαρκούς ποιότητας, ειδικότερα όσον αφορά την εφαρμογή και τον έλεγχο του δικαιώματος αυτού.

62. Κατά την αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας 2010/64, οι προβλεπόμενοι σε αυτήν κοινοί ελάχιστοι κανόνες πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη δωρεάν και «επαρκούς» γλωσσικής συνδρομής, η οποία θα επιτρέπει στους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους που δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας να ασκήσουν πλήρως το δικαίωμά τους υπερασπίσεως και θα διασφαλίζει τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/64 προβλέπει το δικαίωμα σε διερμηνεία και σε μετάφραση, ιδίως, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Το δικαίωμα σε διερμηνεία που προβλέπεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 2010/64 έχει ως αντικείμενο την απόδοση από διερμηνέα σε άλλη γλώσσα της προφορικής επικοινωνίας μεταξύ των υπόπτων ή των κατηγορουμένων και των ανακριτικών υπαλλήλων, των δικαστικών αρχών ή, αν χρειάζεται, του συνηγόρου. Με άλλα λόγια, προκειμένου να διασφαλιστεί η διεξαγωγή δίκαιης δίκης και η δυνατότητα του ενδιαφερομένου να ασκήσει τα δικαιώματά του υπερασπίσεως, η εν λόγω διάταξη εξασφαλίζει ότι ο ενδιαφερόμενος, όταν καλείται να προβεί ο ίδιος σε προφορικές δηλώσεις στο πλαίσιο ιδίως

³¹ Βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg και Openbaar Ministerie (Εισαγγελίες Πλημμελειοδικών της Λυών και της Tours) (C-566/19 PPU και C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, σκέψη 43).

³² Ψήφισμα του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ 2009, C 295, σ. 1), και «Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης – Μια ανοικτή και ασφαλή Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες», σημείο 2.4 (ΕΕ 2010, C 115, σ. 1).

³³ Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο IS διώκεται στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας η οποία άρχισε με έρευνα, στο πλαίσιο της οποίας αυτός εξετάστηκε από την αστυνομική αρχή, ενόσω κρατείτο, με τη συνδρομή διερμηνέα δεδομένου ότι δεν γνώριζε τη γλώσσα της εν λόγω διαδικασίας και ότι ακόμη δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση επί της ενοχής του για το επίμαχο ποινικό αδίκημα. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι οδηγίες 2010/64, 2012/13 και 2016/343 τυγχάνουν εφαρμογής τόσο για τον ενδιαφερόμενο όσο και για την επίμαχη εθνική διαδικασία.

ποινικής διαδικασίας, είτε απευθείας ενώπιον των αρμοδίων δικαστικών αρχών είτε προς τον συνήγορό του, θα μπορεί να το πράξει στη γλώσσα που κατανοεί. Το άρθρο 3 της οδηγίας 2010/64 διέπει το δικαίωμα σε μετάφραση ορισμένων ουσιωδών εγγράφων που έχουν συνταχθεί στη γλώσσα διαδικασίας από τις αρμόδιες αρχές, και ειδικότερα, ενδεικτικώς, οποιασδήποτε αποφάσεως συνεπαγόμενης στέρηση της ελευθερίας, οποιουδήποτε εγγράφου περί απαγγελίας κατηγορίας και οποιασδήποτε δικαστικής αποφάσεως³⁴.

63. Επιπλέον, το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/64, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 8, και το άρθρο 3, παράγραφος 9, της οδηγίας αυτής, προβλέπουν την υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζουν την επαρκή ποιότητα της διερμηνείας και της μεταφράσεως ώστε να διασφαλίζεται η διεξαγωγή δίκαιης δίκης, πράγμα που σημαίνει ότι η εν λόγω διερμηνεία ή μετάφραση πρέπει, κατ' ελάχιστον, να παρέχει στους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των πράξεων που τους αποδίδονται και να μπορέσουν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους υπερασπίσεως.

64. Μολονότι η οδηγία 2010/64 σαφώς επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση επιτεύξεως συγκεκριμένου αποτελέσματος όσον αφορά την ποιότητα της διερμηνείας και της μεταφράσεως, είναι, ωστόσο, πρόδηλο ότι αφήνει περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη όσον αφορά τις λεπτομέρειες εκτελέσεως της υποχρεώσεως αυτής. Ως εκ τούτου, σε αντίθεση με την εκτίμηση που περιέχεται στην απόφαση περί παραπομπής, από την απλή ανάγνωση του γράμματος του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64, στο οποίο γίνεται χρήση του ρήματος «[καταβάλλουν προσπάθεια]» [σημ: στο ελληνικό κείμενο το εν λόγω ρήμα έχει αποδοθεί ως «διασφαλίζουν»], προκύπτει ότι η κατάρτιση μητρώου ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα δεν είναι υποχρεωτική. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη ή η απουσία τέτοιου μητρώου, όπως συμβαίνει στην Ουγγαρία κατά δήλωση της Κυβερνήσεως του εν λόγω κράτους, δεν είναι αφ' εαυτής καθοριστική προκειμένου να κριθεί αν τηρείται ή όχι η μνημονευόμενη στο προηγούμενο σημείο υποχρέωση που υπέχουν τα κράτη μέλη.

65. Πάντως, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος σε επαρκή γλωσσική συνδρομή, η οδηγία 2010/64 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν, στο πλαίσιο των διαδικασιών του εθνικού δικαίου, διαδικασία ελέγχου της ποιότητας της διερμηνείας και της μεταφράσεως. Πέραν του δικαιώματος αντικρούσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει ανάγκη για διερμηνεία ή ότι δεν είναι χρήσιμη η μετάφραση εγγράφων, το άρθρο 2, παράγραφος 5, και το άρθρο 3, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας ορίζουν ότι, εφόσον παρέχονται οι εν λόγω υπηρεσίες, οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διαμαρτυρηθούν για την ανεπάρκεια της ποιότητας της διερμηνείας ή της μεταφράσεως προκειμένου να διασφαλιστεί η διεξαγωγή δίκαιης δίκης. Πρέπει, και εδώ, να σημειωθεί ότι η οδηγία 2010/64, πέραν του προσώπου που δικαιούται να ζητήσει τον σχετικό έλεγχο, δεν καθορίζει τη διαδικασία αμφισβήτησεως της επάρκειας της διερμηνείας. Από τα προαναφερθέντα άρθρα, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 24 και 25 της οδηγίας 2010/64, προκύπτει ότι το εν λόγω δικαίωμα αμφισβήτησεως δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν αυτοτελή διαδικασία προσφυγής ή μηχανισμό για την αμφισβήτηση αυτή.

66. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω να δοθεί στο πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος η απάντηση ότι τα άρθρα 2, 3 και 5 της οδηγίας 2010/64 έχουν την έννοια ότι επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξασφαλίζουν στους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους οι οποίοι δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας τη

³⁴ Πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, σκέψεις 33, 40, 44 και 45).

δυνατότητα να διαμαρτυρηθούν για την ανεπάρκεια της ποιότητας της διερμηνείας, λόγω της οποίας δεν δύνανται να λάβουν γνώση των πράξεων που τους αποδίδονται και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους υπερασπίσεως. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64 δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση θεσπίσεως μητρώου ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα.

β) Επί του δευτέρου σκέλους του προδικαστικού ερωτήματος

67. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστούν οι συνέπειες που μπορεί να έχει η παραβίαση του δικαιώματος ενημερώσεως του κατηγορουμένου ως προς τη δυνατότητα διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας ερήμην αυτού, όταν λόγω ελλείψεως επαρκούς διερμηνείας δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι το πρόσωπο αυτό έλαβε γνώση των εις βάρος του υπονοιών ή της αποδιδόμενης σε αυτόν κατηγορίας. Το ζήτημα αυτό εμπίπτει, κατά τη γνώμη μου, στην εκτίμηση του σεβασμού των δικαιωμάτων υπερασπίσεως και διεξαγωγής δίκαιης δίκης, η οποία σχετίζεται κατ' ανάγκην με τα δικαιώματα που ρητώς προβλέπει η μνημονευόμενη στο προδικαστικό ερώτημα οδηγία 2012/13, και αφορά επίσης την οδηγία 2016/343.

68. Μολονότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει αν στην υπόθεση της κύριας δίκης τηρήθηκαν οι διατάξεις της οδηγίας 2012/13 και ποια είναι τα συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει ενδεχομένως να ληφθούν προς τούτο, εντούτοις εναπόκειται στο Δικαστήριο να υποδείξει στο αιτούν δικαστήριο τα αντικειμενικά στοιχεία που πρέπει να βαρύνουν κατά την εκτίμηση αυτή³⁵.

69. Από τις αιτιολογικές σκέψεις 10 και 14 της οδηγίας 2012/13 προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών στα αντίστοιχα συστήματα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, μέσω της θεσπίσεως κοινών ελάχιστων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα ενημερώσεως στις ποινικές διαδικασίες. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2012/13 προβλέπει ότι η εν λόγω οδηγία καθορίζει κανόνες που αφορούν το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων σχετικά με τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και τις εναντίον τους κατηγορίες³⁶. Από τον συνδυασμό των άρθρων 3 και 6 της οδηγίας 2012/13 επιβεβαιώνεται ότι το προβλεπόμενο στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής δικαίωμα περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστον, δύο διακριτά δικαιώματα³⁷.

70. Αφενός, οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, να ενημερώνονται, κατ' ελάχιστον, για ορισμένα δικονομικά δικαιώματα που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη και περιλαμβάνουν το δικαίωμα προσβάσεως σε δικηγόρο, το δικαίωμα λήψεως δωρεάν νομικών συμβουλών και τις σχετικές προϋποθέσεις λήψεως τέτοιων νομικών συμβουλών, το δικαίωμα ενημερώσεως σχετικά με την ποινική κατηγορία, το δικαίωμα διερμηνείας και μεταφράσεως καθώς και το δικαίωμα σιωπής³⁸. Όταν οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι συλλαμβάνονται ή κρατούνται, το άρθρο 4 της οδηγίας 2012/13 επιβάλλει στα κράτη μέλη την

³⁵ Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ. (C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 81).

³⁶ Η οδηγία 2012/13, σκοπός της οποίας είναι η ρύθμιση του δικαιώματος ενημερώσεως των υπόπτων και κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες, συνδέεται στενά με την οδηγία 2010/64, η οποία παρέχει στα ίδια πρόσωπα, τα οποία δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της οικείας ποινικής διαδικασίας, δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση των πληροφοριών που τους κοινοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής. Όπως ρητώς αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας 2012/13, κατά την ενημέρωση προς τους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους βάσει της οδηγίας αυτής, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους, κατά περίπτωση, μετάφραση ή διερμηνεία σε γλώσσα που κατανοούν, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της οδηγίας 2010/64.

³⁷ Πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουνίου 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψεις 34, 42 και 43).

³⁸ Στη σκέψη 53 της αποφάσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 2019, Rayonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι τα πρόσωπα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες τελέσεως ποινικού αδικήματος πρέπει να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους το ταχύτερο δυνατόν από τη στιγμή που οι σχετικές υπόνοιες δικαιολογούν, σε περιπτώσεις πέραν των επείγουσών, τον εκ μέρους των αρμόδιων αρχών περιορισμό της ελευθερίας τους μέσω μέτρων καταναγκασμού και, το αργότερο, πριν από την πρώτη επίσημη εξέτασή τους από την αστυνομία.

υποχρέωση να παρέχουν σε αυτούς έγγραφο στο οποίο να απαριθμούνται, μεταξύ άλλων, τα προαναφερθέντα δικονομικά δικαιώματα. Το άρθρο 4, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι το έγγραφο δικαιωμάτων που παρέχεται στους ενδιαφερομένους πρέπει να έχει συνταχθεί σε γλώσσα την οποία κατανοούν και αν αυτή δεν είναι διαθέσιμη, πρέπει αυτοί να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους προφορικά σε γλώσσα την οποία κατανοούν.

71. Αφετέρου, με το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας θεσπίζονται κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημερώσεως επί της αποδιδόμενης κατηγορίας. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2012/13 προβλέπει ότι οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι ενημερώνονται αμέσως και με δεόντως λεπτομερή τρόπο για την αξιόποινη πράξη για την τέλεση της οποίας είναι ύποπτοι ή κατηγορούνται, ώστε να διασφαλίζονται ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπερασπίσεως. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού αφορά ειδικώς τους υπόπτους και τους κατηγορούμενους που συλλαμβάνονται ή κρατούνται, οι οποίοι πρέπει να ενημερώνονται για τους λόγους της συλλήψεως ή της κρατήσεώς τους, συμπεριλαμβανομένης της αξιόποινης πράξεως για την τέλεση της οποίας είναι ύποπτοι ή κατηγορούνται. Επιπλέον, και το κυριότερο, βάσει της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου, πρέπει να παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για την ποινική κατηγορία, συμπεριλαμβανομένης της φύσεως και του νομικού χαρακτηρισμού της αξιόποινης πράξεως και του είδους της συμμετοχής του κατηγορουμένου, το αργότερο με τη διαβίβαση του κατηγορητηρίου στο δικαστήριο.

72. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του ως άνω προβλεπόμενου δικαιώματος ενημερώσεως, το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2012/13 ορίζει ότι ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του πρέπει να έχουν δικαίωμα προσφυγής, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στο εθνικό δίκαιο διαδικασίες, κατά της ενδεχόμενης παραλείψεως ή αρνήσεως της αρμόδιας αρχής να παράσχει τις πληροφορίες σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία.

73. Επισημαίνω στο σημείο αυτό ότι το αιτούν δικαστήριο, καίτοι μνημονεύει στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματός του το άρθρο 4, παράγραφος 5, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2012/13, περιγράφει μια περίπτωση κατά την οποία, λόγω ανεπάρκειας της διερμηνείας, δεν μπορεί να αποδειχθεί αν ο κατηγορούμενος, εξεταζόμενος κατά τη διάρκεια της έρευνας στη σουηδική γλώσσα παρουσία διερμηνέα, ενημερώθηκε προφορικά για τις εις βάρος του υπόνοιες ή κατηγορίες. Υπό τις ως άνω περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, φρονώ ότι το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13 είναι η κρίσιμη διάταξη για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο.

74. Τι συμβαίνει, επομένως, στην περίπτωση κατηγορουμένου ο οποίος, αφού ενημερώθηκε κατά το στάδιο της έρευνας από διερμηνέα για τις πράξεις που του αποδίδονται, κατά τρόπο όμως που θεωρείται ανεπαρκής, δικάζεται ερήμην;

75. Όπως προκύπτει από το άρθρο 1 και την αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2016/343, σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων για ορισμένες πτυχές του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι έχουν το δικαίωμα παράστασης στη δίκη τους. Στην αιτιολογική σκέψη 35 της ίδιας οδηγίας διευκρινίζεται ότι το δικαίωμα του υπόπτου ή κατηγορουμένου να παρίσταται στη δίκη του δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα και ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος θα πρέπει να μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμά του αυτό ρητώς ή σιωπηρώς, αλλά πάντως με τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση. Στο πνεύμα αυτό, το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2016/343 ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι μια δίκη που ενδέχεται να καταλήξει σε απόφαση για την ενοχή ή την αθωότητα του υπόπτου

ή κατηγορουμένου μπορεί να διεξαχθεί ερήμην του, υπό τον όρο, βάσει του στοιχείου α' της ως άνω διατάξεως, ότι ο ύποπτος ή κατηγορούμενος έχει ενημερωθεί εγκαίρως σχετικά με τη δίκη και τις συνέπειες της μη παραστάσεως ή, βάσει του στοιχείου β' της ως άνω διατάξεως, ότι ο ύποπτος ή κατηγορούμενος, αφού ενημερώθηκε για τη δίκη, εκπροσωπείται από εξουσιοδοτημένο δικηγόρο ο οποίος είτε έχει διοριστεί από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο είτε έχει οριστεί από το κράτος³⁹.

76. Επομένως, από το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2016/343 συνάγεται ότι ο κατηγορούμενος μπορεί να δικαστεί ερήμην, εφόσον έχει προηγουμένως ενημερωθεί για τη διεξαγωγή της δίκης του και εκπροσωπείται από δικηγόρο της επιλογής του ή διορισμένο από το κράτος. Συναφώς, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι ο IS, του οποίου η κλήση στο ακροατήριο επεστράφη με τη σημείωση «μη παραληφθείσα», δεν εμφανίστηκε στην εισαγωγική ακροαματική διαδικασία της 27ης Νοεμβρίου 2018 και ότι, επειδή η κατηγορία της εισαγγελικής αρχής επισύρει απλώς και μόνο χρηματική ποινή, το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται, κατά το εθνικό δίκαιο, να προχωρήσει στην εκδίκαση της υποθέσεως ερήμην και, επομένως, να αποφανθεί επί της ενοχής του κατηγορουμένου, ο οποίος είναι μεν απών, εκπροσωπείται όμως από δικηγόρο διορισμένο από το κράτος.

77. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εκδόσεως ερήμην αποφάσεως, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει⁴⁰, καμία διάταξη της οδηγίας 2016/343 δεν αποκλείει τη δυνατότητα του συνηγόρου, την οποία ρητώς προβλέπει το προαναφερθέν άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2012/13, να αμφισβητήσει ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόστηκε το δικαίωμα ενημερώσεως, και ειδικότερα το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13, κατά την επίμαχη διαδικασία⁴¹. Επομένως, είναι δυνατή η εκ μέρους του συνηγόρου του κατηγορουμένου αμφισβήτηση της νομιμότητας μιας πράξεως, ενδεχομένως δε και του συνόλου της διαδικασίας, ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου που καλείται να αποφανθεί απόντος του κατηγορουμένου.

78. Η αμφισβήτηση αυτή μπορεί να θεμελιώνεται στην έλλειψη της απαιτούμενης κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64 επαρκούς ποιότητας της διερμηνείας της κατηγορίας που αποδίδεται εναντίον του υπόπτου ή κατηγορουμένου. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ως διερμηνεία με επαρκή ποιότητα νοείται συγκεκριμένα η διερμηνεία που παρέχει στα διωκόμενα πρόσωπα τη δυνατότητα να γνωρίζουν τα πραγματικά περιστατικά που τους αποδίδονται και να είναι σε θέση να ασκήσουν τα δικαιώματά τους υπερασπίσεως, όπως προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 8, της εν λόγω οδηγίας.

79. Τούτου δοθέντος, φρονώ ότι η υπόθεση της κύριας δίκης εγείρει επίσης το ζήτημα της εκτάσεως του δικαιώματος του κατηγορουμένου να ενημερωθεί σχετικά με την εναντίον του ποινική κατηγορία, στο πλαίσιο διαδικασίας που προβλέπει την έκδοση επί της ουσίας αποφάσεως χωρίς αυτός να είναι παρών. Ειδικότερα, μπορεί η κατά το στάδιο της έρευνας

³⁹ Πρβλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2020, Spetsializirana prokuratura (Ερημοδικία) (C-688/18, EU:C:2020:94, σκέψεις 29, 32 και 33).

⁴⁰ Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, επειδή το δικαίωμα του κατηγορουμένου να παρίσταται στη δίκη του δεν είναι απόλυτο, η αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας 2016/343 αναφέρει ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο κατηγορούμενος θα πρέπει να μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμά του αυτό ρητώς ή σιωπηρώς, αλλά πάντως με τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση. Η αιτιολογική σκέψη 38 της ίδιας οδηγίας προσθέτει ότι, όταν εξετάζεται κατά πόσον ο τρόπος με τον οποίο παρέχονται οι πληροφορίες είναι επαρκής ώστε να εξασφαλίζεται η επίγνωση του προσώπου όσον αφορά τη δίκη, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται και στη δέουσα προσπάθεια που καταβάλλει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο προκειμένου να λάβει τις πληροφορίες που απευθύνονται σε αυτό.

⁴¹ Κατά την αιτιολογική σκέψη 36 της οδηγίας 2012/13, το δικαίωμα αυτό δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν μια συγκεκριμένη διαδικασία ενδίκων μέσων, έναν ειδικό μηχανισμό ή μια διαδικασία προσφυγής για την αμφισβήτηση αυτή.

παραβίαση του δικαιώματος ενημερώσεως επί της κατηγορίας να θεραπευθεί κατά το στάδιο της ερήμην εκδικάσεως της υποθέσεως; Εκτιμώ ότι η εξέταση της νομολογίας του Δικαστηρίου οδηγεί σε καταφατική απάντηση.

80. Όπως αναφέρουν κατ' ουσίαν οι αιτιολογικές σκέψεις 14 και 41 της οδηγίας 2012/13, η εν λόγω οδηγία βασίζεται στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται μεταξύ άλλων στο άρθρο 47 του Χάρτη και αποσκοπεί στην προαγωγή των δικαιωμάτων αυτών. Ειδικότερα, σκοπός του άρθρου 6 της οδηγίας αυτής είναι να διασφαλίσει την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπερασπίσεως καθώς και τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας και προς τον σκοπό αυτό κατοχυρώνει ρητώς μια πτυχή του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη⁴². Το γεγονός ότι η οδηγία 2012/13 δεν ρυθμίζει τις λεπτομέρειες σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να παρέχεται στον κατηγορούμενο η προβλεπόμενη στο άρθρο 6 της οδηγίας ενημέρωση σχετικά με την κατηγορία δεν μπορεί να θίγει τον σκοπό που επιδιώκεται με τη διάταξη αυτή⁴³.

81. Ο σκοπός αυτός επιτάσσει να λαμβάνει ο κατηγορούμενος λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την κατηγορία εγκαίρως, ήτοι σε χρονικό σημείο που να του παρέχεται η δυνατότητα να προετοιμάσει αποτελεσματικά την υπεράσπισή του. Ο εν λόγω σκοπός καθώς και η ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας προϋποθέτουν, κατ' αρχήν, και με την επιφύλαξη τυχόν ειδικών ή απλοποιημένων διαδικασιών, ότι η εν λόγω γνωστοποίηση λαμβάνει χώρα *το αργότερο* κατά τον χρόνο που αρχίζει η συζήτηση σχετικά με το βάσιμο της κατηγορίας ενώπιον του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επ' αυτού⁴⁴.

82. Πέραν του προσδιορισμού του αψώτατου χρονικού σημείου κατά το οποίο πρέπει να λάβει χώρα η λεπτομερής πληροφόρηση, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι ακριβώς με τη γνωστοποίηση αυτή ενημερώνεται ο κατηγορούμενος, *ή ο συνήγορός του*, για τα πραγματικά περιστατικά που έχουν γίνει δεκτά εις βάρος του και για τον νομικό τους χαρακτηρισμό. Η δυνατότητα γνώσεως των εν λόγω πληροφοριών και στοιχείων το αργότερο κατά την έναρξη της συζητήσεως είναι αναγκαία προκειμένου ο κατηγορούμενος, ή ο συνήγορός του να μπορέσει να λάβει μέρος με ουσιαστικό τρόπο στη συζήτηση αυτή, τηρουμένης της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως και της ισότητας των όπλων, και να υποστηρίξει αποτελεσματικά τη θέση του⁴⁵. Επίσης, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, εν πάση περιπτώσει, ανεξαρτήτως του χρονικού σημείου κατά το οποίο παρέχονται οι λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την κατηγορία, ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως και της ισότητας των όπλων, να έχουν ιδίως επαρκή χρόνο για να λάβουν γνώση των πληροφοριών αυτών και να είναι σε θέση να προετοιμάσουν αποτελεσματικά την υπεράσπιση, να υποβάλουν τυχόν παρατηρήσεις και να διατυπώσουν εν ανάγκη κάθε αίτημα, μεταξύ άλλων σχετικά με την ανάκριση, το οποίο έχουν δικαίωμα να υποβάλουν βάσει του εθνικού δικαίου. Η απαίτηση αυτή επιβάλλει, εφόσον απαιτείται, την αναβολή της υποθέσεως και τον προσδιορισμό της για εκδίκαση σε μεταγενέστερη δικάσιμο⁴⁶.

⁴² Βλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, σκέψεις 70 και 71). Στις σκέψεις 72 και 73 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι, όπως και το άρθρο 47 του Χάρτη, το οποίο είναι επαρκές αφ' εαυτού και δεν χρήζει διευκρινίσεων από διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή του εθνικού δικαίου προκειμένου να απονεμίει στους ιδιώτες δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί αυτό καθεαυτό, το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13 έχει άμεσο αποτέλεσμα και ότι, συνεπώς, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να λάβει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα του εν λόγω άρθρου 6.

⁴³ Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψη 51).

⁴⁴ Πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ. (C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψεις 90 και 92).

⁴⁵ Πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ. (C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 93).

⁴⁶ Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψη 53).

83. Εφόσον, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση της κύριας δίκης, ο κατηγορούμενος που δεν εμφανίζεται στο ακροατήριο εκπροσωπείται από δικηγόρο, ο οποίος έχει λάβει λεπτομερή πληροφόρηση σχετικά με την κατηγορία σε χρόνο κατάλληλο για την προετοιμασία της υπερασπίσεως, ο τελευταίος έχει τη δυνατότητα να μετάσχει με ουσιαστικό τρόπο στην ακροαματική διαδικασία και να αμφισβητήσει, ενδεχομένως, τη νομιμότητα μιας πράξεως ή και όλης της διαδικασίας καθώς και τη βασιμότητα της κατηγορίας.

84. Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω να δοθεί η απάντηση στο δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος ότι από τον συνδυασμό των διατάξεων των οδηγιών 2010/64, 2012/13 και 2016/343 συνάγεται ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι διατάξεις αυτές δεν αποκλείουν τη δυνατότητα διεξαγωγής της δίκης ερήμην κατηγορουμένου ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας και για τον οποίο, λόγω ελλείψεως επαρκούς διερμηνείας, δεν αποδεικνύεται ότι ενημερώθηκε, κατά τη διάρκεια της έρευνας, για τις εις βάρος του υπόνοιες ή την αποδιδόμενη σε αυτόν κατηγορία, εφόσον ο συνήγορος του εν λόγω κατηγορουμένου έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα μιας πράξεως και ενδεχομένως του συνόλου της διαδικασίας λόγω προσβολής του εν λόγω δικαιώματος ενημερώσεως. Το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στη γνωστοποίηση λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την κατηγορία προς την υπεράσπιση του ερήμην δικαζόμενου κατηγορουμένου, πριν αρχίσει η εκ μέρους του δικαστηρίου εξέταση της ουσίας της κατηγορίας και πριν από την έναρξη της ενώπιον αυτού συζητήσεως, υπό τον όρο ότι λαμβάνονται από το δικαστήριο όλα τα αναγκαία μέτρα για τον σεβασμό των δικαιωμάτων υπερασπίσεως και τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.

Γ. Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

85. Σε αντίθεση με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, φρονώ ότι οι αντιρρήσεις που διατυπώνει η Ουγγρική Κυβέρνηση όσον αφορά το παραδεκτό του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, οι οποίες προβάλλονται κατά τρόπο σχεδόν πανομοιότυπο και από την Επιτροπή, οδηγούν σε συμπέρασμα περί απαραδέκτου των ερωτημάτων αυτών. Πράγματι, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων που απορρέουν από την απόφαση *Miasto Łowicz*, κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα συγκεκριμένα ερωτήματα είναι απαράδεκτα. Το δεύτερο και το τρίτο των προδικαστικών ερωτημάτων αποτελούν τυπικό παράδειγμα των ερωτημάτων που το Δικαστήριο θέλησε να θέσει εκτός της διαδικασίας της προδικαστικής παραπομπής, ως μη συνάδοντα προς το πνεύμα και τον σκοπό της εν λόγω ένδικης διαδικασίας, που είναι η συνδιαμόρφωση από το Δικαστήριο και το εθνικό δικαστήριο, τηρουμένων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, ενός τρόπου επιλύσεως της συγκεκριμένης διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου.

86. Με το δεύτερο και το τρίτο των ερωτημάτων του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί από το Δικαστήριο αν το άρθρο 19 ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται:

- σε εθνικό σύστημα ορισμού των προέδρων των δικαστηρίων, στην αρμοδιότητα των οποίων ανήκει η κατανομή των υποθέσεων, η αξιολόγηση των δικαστών και η άσκηση πειθαρχικών διώξεων, το οποίο παρέχει στον πρόεδρο της ΕΥΔ, ήτοι αρχής διοριζόμενης από το Εθνικό Κοινοβούλιο, την εξουσία να προβαίνει απευθείας σε προσωρινούς διορισμούς, καταστρατηγώντας τη διαδικασία προσκλήσεως υποβολής υποψηφιοτήτων και αγνοώντας τη γνώμη των αρμόδιων δικαστικών οργάνων·

- σε εθνικό μισθολογικό σύστημα που προβλέπει για τους δικαστές αποδοχές υποδεέστερες σε σχέση με αυτές των εισαγγελέων, καθώς και την κατά διακριτική ευχέρεια του προέδρου της ΕΥΔ χορήγηση στους προέδρους των δικαστηρίων διαφόρων ειδών αποζημιώσεων, πολύ υψηλών σε σχέση με τις βασικές αποδοχές των δικαστών, η χορήγηση των οποίων ενδέχεται να συνιστά άσκηση αθέμιτης επιρροής και να συνεπάγεται προσβολή της δικαστικής ανεξαρτησίας.

87. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως του Δικαστηρίου στα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τον σεβασμό, στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας, του δικαιώματος δίκαιης δίκης.

88. Υπενθυμίζεται ότι ο δικαιολογητικός λόγος της προδικαστικής παραπομπής την οποία προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην αυτονόητη ανάγκη αποτελεσματικής επίλυσης μιας ένδικης διαφοράς και ότι αποστολή του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, είναι να συνδράμει το αιτούν δικαστήριο στην επίλυση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του τελευταίου. Η προδικαστική απόφαση πρέπει να είναι αναγκαία για την εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου «έκδοση της δικής του απόφασης» επί της υποθέσεως της οποίας αυτό έχει επιληφθεί, μόνο δε υπό την προϋπόθεση αυτή τα υποβληθέντα ερωτήματα μπορούν να χαρακτηριστούν λυσιτελή και να δικαιολογήσουν προδικαστική παραπομπή⁴⁷.

89. Η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά διαδικασία για την ερήμην έκδοση ποινικής αποφάσεως κατά Σουηδού υπηκόου, ο οποίος κατά τη διάρκεια της έρευνας ενημερώθηκε από διερμηνέα για τις πράξεις που του αποδίδονται και ο οποίος κατηγορείται για παράβαση της συγγρικής νομοθεσίας περί όπλων και πυρομαχικών. Διατηρώντας αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα των εθνικών κανόνων της ποινικής δικονομίας, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο σχετικά με το περιεχόμενο του δικαιώματος σε διερμηνεία και ενημέρωση επί της ποινικής κατηγορίας, ειδικώς όταν ο κατηγορούμενος δεν εμφανίζεται μεν στο ακροατήριο, πλην όμως εκπροσωπείται από δικηγόρο, περίπτωση η οποία συνεπάγεται την ερμηνεία διαφόρων διατάξεων των οδηγιών 2010/64, 2012/13 και 2016/343.

90. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι ζητούμενες από το Δικαστήριο απαντήσεις, όσον αφορά το αν είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης, εν προκειμένω προς το άρθρο 19 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, η εθνική νομοθεσία σχετικά με τον προσωρινό διορισμό προέδρων των δικαστηρίων απευθείας από τον πρόεδρο της ΕΥΔ⁴⁸ και σχετικά με τις αποδοχές των δικαστών, δεν πληρούν το προαναφερθέν κριτήριο αναγκαιότητας⁴⁹. Με άλλα λόγια, η διαφορά της κύριας δίκης ουδόλως αφορά το συγγρικό δικαστικό σύστημα στο σύνολό του, ορισμένες πτυχές του οποίου ενδέχεται να θίγουν την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και, ειδικότερα, του αιτούντος δικαστηρίου κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

91. Το γεγονός ότι μπορεί να υφίσταται ουσιαστική σχέση της διαφοράς της κύριας δίκης με το άρθρο 47 του Χάρτη, ή ακόμη και ευρύτερα με το άρθρο 19 ΣΕΕ, δεν αρκεί για να ικανοποιηθεί το κριτήριο της αναγκαιότητας. Απαιτείται επιπλέον η ερμηνεία των διατάξεων, η οποία ζητείται

⁴⁷ Πρβλ. αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 2014, Da Silva (C-189/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2043, σκέψη 36), και Miasto Łowicz (σκέψεις 44 και 45).

⁴⁸ Επισημαίνω ότι οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με τη νομιμότητα των διορισμών των δικαστών αφορούν ειδικώς τον ορισμό του προέδρου του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτεύουσας), χωρίς να υποστηρίζεται ότι ο εν λόγω πρόεδρος υπάρχει πιθανότητα να μετάσχει στην ποινική διαδικασία ενώπιον του δικαστή του Pesti Központi Kerületi Bíróság (κεντρικού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του διαμερίσματος της Πέστης).

⁴⁹ Βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:800).

με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, να ανταποκρίνεται σε αντικειμενική ανάγκη για την απόφαση την οποία πρέπει να εκδώσει το αιτούν δικαστήριο, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου των ερωτημάτων αυτών, δεν προκύπτει με ποιον τρόπο η εφαρμογή των διδαγμάτων που απορρέουν από την ερμηνεία των διατάξεων αυτών θα οδηγούσε το αιτούν δικαστήριο στην έκδοση της αποφάσεως που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης⁵⁰.

92. Επιπλέον, μολονότι το Δικαστήριο έχει κρίνει παραδεκτά προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία δικονομικού χαρακτήρα διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τις οποίες οφείλει να εφαρμόσει το αιτούν δικαστήριο για να εκδώσει την απόφασή του, εντούτοις το δεύτερο και το τρίτο των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως δεν έχουν τέτοιο περιεχόμενο. Ωσαύτως, η απάντηση του Δικαστηρίου στα εν λόγω ερωτήματα δεν είναι ικανή ούτε να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης η οποία θα καθιστά δυνατή την επίλυση δικονομικών ζητημάτων του εθνικού δικαίου προκειμένου να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Επομένως, υπό τις συνθήκες αυτές, τα εν λόγω προδικαστικά ερωτήματα δεν αφορούν ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ανταποκρινόμενη σε αντικειμενική ανάγκη για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, αλλά είναι γενικής φύσεως και, ως εκ τούτου, απαράδεκτα⁵¹.

Δ. Επί του πέμπτου ερωτήματος

93. Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 267 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία καθιστά δυνατή την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας εναντίον δικαστή λόγω της εκ μέρους του τελευταίου υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο. Τόσο η Ουγγρική Κυβέρνηση όσο και η Επιτροπή ζητούν να κριθεί απαράδεκτο το συγκεκριμένο ερώτημα, αίτημα το οποίο φρονώ ότι είναι βάσιμο από αυστηρώς νομική άποψη, παρά τις περιστάσεις που έλαβαν χώρα μετά την υποβολή της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, οι οποίες είναι ιδιαιτέρως δυσάρεστες και λυπηρές, κατ' επιεική χαρακτηρισμό.

94. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι, στις 25 Οκτωβρίου 2019, ο πρόεδρος του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτευούσης) εξέδωσε πράξη περί κινήσεως πειθαρχικής διαδικασίας κατά του δικαστή του αιτούντος δικαστηρίου, η οποία αποτελεί το αρχικό στάδιο μιας διαδικασίας που οδηγεί ενώπιον πειθαρχικού δικαστηρίου το οποίο μπορεί να αποφασίσει να ασκήσει πειθαρχική δίωξη και να επιβάλει πειθαρχική ποινή. Με την προαναφερθείσα πράξη, στον δικαστή του αιτούντος δικαστηρίου αποδιδόταν:

- αφενός, προσβολή του κύρους του δικαστικού λειτουργήματος, επί τη βάσει, ιδίως, της αποφάσεως του Κύρια με την οποία κρίθηκε μη σύννομη η απόφαση περί προδικαστικής παραπομπής (άρθρο 105, στοιχείο b, του νόμου περί της καταστάσεως και των αποδοχών των δικαστών)·
- αφετέρου, υπαίτια παράβαση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τα καθήκοντα του δικαστή, καθόσον από την απόφαση του Κύρια συναγόταν η ύπαρξη λόγου εξαιρέσεως στο πρόσωπο του εν λόγω δικαστή λόγω διατυπώσεως προσωπικών αιτιάσεων εναντίον ορισμένων

⁵⁰ Πρβλ. απόφαση Miasto Łowicz (σκέψεις 48 και 52) και διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2020, Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:800, σκέψη 30).

⁵¹ Βλ. απόφαση Miasto Łowicz (σκέψεις 50, 51 και 53).

στελεχών της δικαστικής εξουσίας, τον οποίο λόγο εξαιρέσεως όφειλε να δηλώσει ο εν λόγω δικαστής στον πρόεδρο του δικαστηρίου του και να απέχει από την εκδίκαση της υποθέσεως της κύριας δίκης (άρθρο 105, στοιχείο α, του νόμου περί της καταστάσεως και των αποδοχών των δικαστών).

95. Στις 22 Νοεμβρίου 2019, ήτοι τέσσερις ημέρες μετά την υποβολή της συμπληρωματικής αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ο πρόεδρος του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου Βουδαπέστης-Πρωτευούσης) ανακάλεσε την πράξη κινήσεως πειθαρχικής διαδικασίας, πράγμα που είχε ως συνέπεια την περάτωση της διαδικασίας, με την αιτιολογία ότι, καίτοι ως πρόεδρος του οικείου δικαστηρίου είχε την υποχρέωση να κινήσει την πειθαρχική διαδικασία, εντούτοις το συμφέρον του δικαστικού σώματος επέβαλλε πλέον την ανάκληση της πράξεως αυτής.

96. Όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η εκ μέρους του Δικαστηρίου απόρριψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο είναι δυνατή μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί⁵².

97. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, η διαφορά της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο καλείται να εκδώσει προδικαστική απόφαση, δεν αφορά ούτε την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά του δικαστή του αιτούντος δικαστηρίου ούτε τη νομοθεσία περί καταστάσεως των δικαστικών λειτουργών και τις διατάξεις αυτής σχετικά με τον πειθαρχικό έλεγχο των δικαστών. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι η πράξη με την οποία κινήθηκε η πειθαρχική διαδικασία ανακλήθηκε και ότι η σχετική διαδικασία περατώθηκε. Στο πλαίσιο αυτό, το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν αφορά ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που να ανταποκρίνεται σε ανάγκη που επιβάλλει η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, τυχόν δε απάντηση στο εν λόγω ερώτημα θα οδηγούσε το Δικαστήριο στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, όπως είναι ο ενδεχόμενος ψυχολογικός επηρεασμός των Ούγγρων δικαστών από την κινήσιμα επί τη βάσει της αποφάσεως του Κύρια πειθαρχική διαδικασία, όσον αφορά τη μελλοντική υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων. Επομένως, το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα θα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της αυτονόητης σοβαρότητας που ενέχει η πράξη κινήσεως διαδικασίας για την επιβολή πειθαρχικής ποινής σε δικαστή λόγω της προδικαστικής παραπομπής που αυτός έχει διατάξει, θεωρώ απαραίτητο να υπενθυμίσει το Δικαστήριο, με την εκδοθησομένη απόφασή του, τις σκέψεις 55 έως 59 της αποφάσεως Miasto Łowicz, με σκοπό την ενημέρωση των αρμόδιων εθνικών αρχών και την αποφυγή επαναλήψεως τέτοιου είδους συμπεριφοράς στο μέλλον⁵³.

98. Για λόγους πληρότητας της αποστολής του Δικαστηρίου η οποία συνίσταται στην παροχή συνδρομής, θα αναφερθώ, εν συντομία, στην αβέβαιη προοπτική να θεωρηθεί παραδεκτό το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα. Η συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι δυνατόν να θεωρηθεί αδιαίρετο σύνολο, στο πλαίσιο του οποίου το τέταρτο και το πέμπτο

⁵² Απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 97 και 98).

⁵³ Υπενθυμίζεται η γνώμη του γενικού εισαγγελέα L. A. Geelhoed στις προτάσεις του επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-129/00, EU:C:2003:656), κατά την οποία τα εθνικά δικαστήρια «αποτελούν συγχρόνως εγγύηση και αντίβαρο στην εξουσία των λοιπών οργάνων ενός κράτους μέλους, σε περίπτωση μη τηρήσεως, εκ μέρους των οργάνων αυτών, των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν από τη Συνθήκη».

προδικαστικό ερώτημα είναι στενά, ή ακόμη και αναπόσπαστα, συνδεδεμένα μεταξύ τους. Με τα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν δύναται, κατ' εφαρμογήν του δικαίου της Ένωσης, να αφήσει ανεφάρμοστη την απόφαση του Κύρια προκειμένου να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς της κύριας δίκης ενσωματώνοντας στην απόφασή του την προδικαστική απόφαση, ώστε να μην ανησυχεί για την εκ νέου κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας επί τη βάσει ακριβώς της εν λόγω αποφάσεως, καθόσον με το σύνολο των ερωτημάτων αυτών τίθεται δικονομικό ζήτημα που πρέπει να επιλυθεί ως πρόκριμα σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας.

99. Επισημαίνω, συναφώς, ότι η έκφραση «δικονομικά ζητήματα του εθνικού δικαίου», η οποία χρησιμοποιείται στη σκέψη 51 της αποφάσεως *Miasto Łowicz*, χαρακτηρίζεται από σκόπιμη γενικότητα, δεδομένου ότι η επιλογή του όρου «ζητήματα» και όχι του όρου «διατάξεις» αντανakλά πιθανότατα την επιθυμία του Δικαστηρίου να εξασφαλίσει κάποιο βαθμό ευελιξίας ως προς την ερμηνεία του κριτηρίου της αναγκαιότητας που απορρέει από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Επομένως, η έκφραση αυτή μπορεί να καλύπτει κάθε ζήτημα που δεν αφορά μεν την επί της ουσίας επίλυση της διαφοράς, εμμέσως όμως συνδέεται με αυτήν, έστω και αν δεν εμπίπτει στην εν στενή εννοία εφαρμογή κανόνα νομοθετικής ή νομολογιακής φύσεως, ο οποίος διέπει την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου, την εξέλιξη της δίκης, την έκβασή της και την άσκηση ενδίκων μέσων⁵⁴.

100. Υπό τις συνθήκες αυτές, η απάντηση του Δικαστηρίου στο τέταρτο και στο πέμπτο ερώτημα, ερωτήματα εξεταζόμενα από κοινού, θα μπορούσε να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης η οποία του δίνει τη δυνατότητα να επιλύσει δικονομικό ζήτημα εθνικού δικαίου πριν αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Το ζήτημα αυτό αφορά, εν προκειμένω, τις προϋποθέσεις συνεχίσεως της ποινικής διαδικασίας στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατόπιν αποφάσεως του Δικαστηρίου επί μιας αποφάσεως περί παραπομπής που έχει κηρυχθεί μη σύννομη με προηγούμενη απόφαση του ανωτάτου εθνικού δικαστηρίου και αποτέλεσε την αιτία κινήσεως πειθαρχικής διαδικασίας κατά του δικαστή που αποφάσισε την παραπομπή. Αν το Δικαστήριο επιλέξει να κρίνει παραδεκτό το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, φρονώ ότι η επί της ουσίας απάντηση περιέχεται με σαφήνεια στις σκέψεις 55 έως 59 της αποφάσεως *Miasto Łowicz*.

V. Πρόταση

101. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (κεντρικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο του διαμερίσματος της Πέστης, Ουγγαρία) ως εξής:

- 1) Σε περίπτωση που υφίστανται κανόνες του εθνικού δικαίου σχετικά με την άσκηση εκτάκτου ενδίκου μέσου κατά αποφάσεως περί προδικαστικής παραπομπής το οποίο αποβλέπει στην ενοποίηση του εν λόγω εθνικού δικαίου, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εφαρμογή τέτοιων κανόνων που παρέχουν την εξουσία στο επιλαμβανόμενο της υποθέσεως ανώτερο δικαστήριο να κηρύξει μη σύννομη την απόφαση περί παραπομπής,

⁵⁴ Η περίπτωση αυτή διαφέρει από εκείνη στην οποία το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτά προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία δικονομικού χαρακτήρα «διατάξεων» του δικαίου της Ένωσης, τις οποίες οφείλει να εφαρμόσει το αιτούν δικαστήριο για την έκδοση της αποφάσεώς του, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 50 της αποφάσεως *Miasto Łowicz*. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η φράση «για την έκδοση της δίκης του απόφασης», κατά την έννοια του άρθρου 267, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, αφορά το σύνολο της «διαδικασίας που καταλήγει στην έκδοση αποφάσεως» από το αιτούν δικαστήριο και ότι η συγκεκριμένη φράση επιδέχεται ευρεία ερμηνεία, ώστε να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να κρίνονται απαράδεκτα πολλά ερωτήματα που αφορούν δικονομικά ζητήματα και να μην αποτελούν αντικείμενο ερμηνείας από το Δικαστήριο, καθώς και να στερείται το Δικαστήριο της δυνατότητας να αποφανθεί επί της ερμηνείας του συνόλου των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τις οποίες υποχρεούται να εφαρμόσει το αιτούν δικαστήριο (απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2019, *Gradbeništvo Korana*, C-579/17, EU:C:2019:162, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

χωρίς να θίγονται οι έννομες συνέπειές της όσον αφορά την αναστολή της διαδικασίας της κύριας δίκης και την πρόοδο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, με την αιτιολογία ότι τα προδικαστικά ερωτήματα δεν είναι αναγκαία για την επίλυση της ένδικης διαφοράς και αποσκοπούν στη διαπίστωση της μη συμβατότητας του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης. Η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει στο αιτούν εθνικό δικαστήριο να μην εφαρμόσει τους κανόνες αυτούς και τις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν των κανόνων αυτών.

- 2) Τα άρθρα 2, 3 και 5 της οδηγίας 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία, έχουν την έννοια ότι επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξασφαλίζουν στους υπόπτους ή τους κατηγορουμένους οι οποίοι δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας τη δυνατότητα να διαμαρτυρηθούν για την ανεπάρκεια της ποιότητας της διερμηνείας, λόγω της οποίας δεν δύνανται να λάβουν γνώση των πράξεων που τους αποδίδονται και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους υπερασπίσεως. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2010/64 δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση θεσπίσεως μητρώου ανεξάρτητων μεταφραστών και διερμηνέων που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα.
- 3) Από τον συνδυασμό των διατάξεων των οδηγιών 2010/64, 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, και (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, συνάγεται ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι διατάξεις αυτές δεν αποκλείουν τη δυνατότητα διεξαγωγής της δίκης ερήμην κατηγορουμένου ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας και για τον οποίο, λόγω ελλείψεως επαρκούς διερμηνείας, δεν αποδεικνύεται ότι ενημερώθηκε, κατά τη διάρκεια της έρευνας, για τις εις βάρος του υπόνοιες ή την αποδιδόμενη σε αυτόν κατηγορία, εφόσον ο συνήγορος του εν λόγω κατηγορουμένου έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα μιας πράξεως και ενδεχομένως του συνόλου της διαδικασίας λόγω προσβολής του εν λόγω δικαιώματος ενημερώσεως. Το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στη γνωστοποίηση λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την κατηγορία προς την υπεράσπιση του ερήμην δικαζόμενου κατηγορουμένου, πριν αρχίσει η εκ μέρους του δικαστηρίου εξέταση της ουσίας της κατηγορίας και πριν την έναρξη της ενώπιον αυτού συζητήσεως, υπό τον όρο ότι λαμβάνονται από το δικαστήριο όλα τα αναγκαία μέτρα για τον σεβασμό των δικαιωμάτων υπερασπίσεως και τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.